

Rechtspraak Shockschade en Affectieschade

toegekend | afgewezen

Inhoud

Rechtspraak Shockschade en Affectieschade	1
TAXIBUSARREST HR 22-02-2002.....	3
Gerechtshof Leeuwarden 8-05-2002.....	7
Rechtbank 's-Gravenhage 9 januari 2002	7
Rechtbank 's-Hertogenbosch 5-02-2003.....	7
Rechtbank Middelburg 25 juni 2003	7
Rechtbank Roermond 12 mei 2004.....	8
Hof Leeuwarden 22 december 2004.....	8
Rechtbank Rotterdam 8 februari 2006	9
Rechtbank Arnhem 29 maart 2006	9
Rechtbank Arnhem 16 mei 2007	9
Rechtbank Rotterdam 17 juli 2007.....	10
Hof Den Bosch, 5 februari 2008	10
Rechtbank Arnhem 16 april 2008.....	11
Rechtbank Rotterdam 6 augustus 2008	11
Hof Amsterdam 2 juli 2009.....	11
Hof Arnhem 21 juli 2009.....	12
HOGE RAAD 9 OKTOBER 2009 (VILT ARREST)	12
Rechtbank Zutphen 18 november 2009.....	12
Rechtbank Arnhem 9 juni 2010.....	13
Rechtbank Rotterdam 1 december 2010	13
Hof Arnhem 15 maart 2011.....	13
Rechtbank Arnhem 21 mei 2008.....	14
Rechtbank Den Bosch 5 augustus 2011	14
Rechtbank Den Bosch 28 maart 2012	14
Rechtbank Rotterdam 24 mei 2012	15
Hof Den Bosch 28 juni 2012	15
Rechtbank Rotterdam 15 januari 2014	15
Rechtbank Rotterdam 15 januari 2014	16
Rechtbank Midden-Nederland 13 februari 2014	16

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 9 april 2014.....	16
Rechtbank Zeeland-West-Brabant 19-05-2014.....	17
Rechtbank Rotterdam 21 augustus 2014.....	17
Rechtbank Limburg 24-11-2014.....	17
Hof Arnhem-Leeuwarden 16 december 2014.....	18
Rechtbank Den Haag 7-04-2015.....	18
Rechtbank Rotterdam 16-12-2015.....	19
Rechtbank Overijssel 17-09-2015 / Hof Arnhem-Leeuwarden 22-04-2016.....	19
Hof Den Bosch 23-02-2016.....	20
Rechtbank Zeeland-West-Brabant 29 februari 2016.....	21
Rechtbank Gelderland 11 november 2016.....	21
Rechtbank Den Haag 7 december 2016.....	21
Rechtbank Rotterdam 4 oktober 2017.....	22
Rechtbank Midden-Nederland 28 maart 2018.....	24
Rechtbank Overijssel 16 mei 2018.....	25
Gerechtshof Den Haag 07-08-2018.....	25
Gerechtshof Den Haag 22 januari 2019.....	26
Gerechtshof Den Haag 23-07-2019.....	26
Rechtbank Limburg 19-11-2019.....	28
Rechtbank Zeeland-West-Brabant 19-11-2019.....	28
Rechtbank 12-12-2019.....	29
Rechtbank Amsterdam 8 januari 2020.....	29
Rechtbank Den Haag 27-01-2020.....	30
Rechtbank 19-02-2020.....	30
Rechtbank Gelderland 03-02-2020.....	30
Rechtbank Gelderland 29-06-2020.....	31
Rechtbank Amsterdam, 05-06-2020.....	31
Rechtbank Limburg 30 juli 2020.....	31
Antwoorden Kamervragen over affectieschade broers en zussen.....	33
Rechtbank 22 september 2020.....	33
Rechtbank Den Haag 27-01-2020.....	33
Gerechtshof 's-Hertogenbosch 09-03-2021.....	34
Rechtbank Amsterdam, 29 maart 2021.....	34
Rechtbank Amsterdam 31 maart 2021.....	35

Rechtbank Den Haag 11-01-2022.....	35
Rechtbank Rotterdam 12 mei 2022	35
Hoge Raad 28-06-2022.....	36
Rechtbank Noord-Nederland 13 juli 2022.....	37
Hoge Raad 28 juni 2022.....	37
Shockschade: Hoge Raad geeft aanvulling op het Taxibus-arrest.....	38
Hof Den Bosch 25 oktober 2022	43
Gerechtshof 's-Hertogenbosch 06-12-2022.....	44
Rechtbank Gelderland 17-02-2023	45
Rechtbank Noord-Holland 25-04-2023	46
Rechtbank Gelderland 16-05-2023	46
Hoge Raad 31-10-2023.....	47
Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 27-02-2024	47
Rechtbank Gelderland 05-04-2024	48

TAXIBUSARREST HR 22-02-2002

RvdW 2002, 48 VR 2002, 91 NJ 2002, 240 met annotatie van J.B.M. Vranken

C00/227HR

De feiten

Het vijfjarige dochtertje van een vrouw wordt, terwijl zij op het woenerf op haar fietsje rijdt, door een achteruitrijdende taxibus aangereden. Een van de achterwielen van de taxibus is over het hoofd van het dochtertje gereden, hierdoor raakte de schedel beschadigd en kwam de inhoud van de schedel naast het hoofdje op de weg te liggen. De vrouw bevond zich tijdens het ongeval in de woning, maar werd direct door een buurvrouw gewaarschuwd. Toen de vrouw naar buiten rende zag zij haar dochtertje levenloos op de grond liggen en zag de schedelinhoud voor braaksel aan. De vrouw belde een ambulance en probeerde het hoofdje van haar dochter om te draaien, hierbij verdween de hand van de vrouw vrijwel geheel in de schedel, waarna de vrouw zich realiseerde dat het geen braaksel was dat naast haar dochter was, maar de schedelinhoud. Dit dramatische ongeval heeft er tot geleid dat de vrouw ernstig geestelijk letsel heeft opgelopen en dat zij het ongeval steeds herbeleeft.

Rechtsvraag

Is het in casu mogelijk dat de vrouw een vergoeding voor haar shockschade krijgt uitgekeerd?

Overweging

De Hoge Raad overwoog dat de automobilist jegens de moeder onrechtmatig heeft gehandeld op grond van de verkeers- en zorgvuldigheidsnormen. De moeder heeft ernstige gevolgen ondervonden door het ongeval en kampt derhalve nu met erge geestelijke klachten. De Hoge Raad stelt dat om in aanmerking voor shockschade te komen vereist is dat, er een rechtstreeks verband tussen de gedraging en het geestelijk letsel van een derde, die deze oploopt bij de confrontatie met het ongeluk, bestaat. De betrokkene moet derhalve rechtstreeks worden geconfronteerd met het ongeval en deze confrontatie moet een hevige shock teweegbrengen. Verder is vereist dat het geestelijk letsel een in de psychiatrie erkend ziektebeeld is. In casu voldoet de moeder aan de vereisten voor de toekenning van shockschade. Zij werd namelijk direct nadat het ongeval is voltrokken, met het ongeval geconfronteerd en hierdoor heeft zij ernstig geestelijk letsel opgelopen. Haar geestelijk letsel is een in de psychiatrie erkend ziektebeeld. Derhalve komt de vrouw voor een vergoeding van haar shockschade in aanmerking. De Hoge Raad benadrukt dat shockschade geen betrekking heeft op het verdriet wegens het overlijden van iemand, het is derhalve geen affectieschade.

Rechtsregel

In dit arrest heeft de Hoge Raad voor het eerst shockschade toegekend. Om in aanmerking te komen voor shockschade moet de betrokkene rechtstreeks met het ongeval worden geconfronteerd en moet deze confrontatie geestelijk letsel, dat een in de psychiatrie erkend ziektebeeld is, tot gevolg hebben.

Relevante artikelen

Art. 6:106 lid 1

1.

Voor nadeel dat niet in vermogensschade bestaat, heeft de benadeelde recht op een naar billijkheid vast te stellen schadevergoeding:

b. indien de benadeelde lichamelijk letsel heeft opgelopen, in zijn eer of goede naam is geschaad of op andere wijze in zijn persoon is aangetast;

citaten uit het arrest:

6.4 Bij de beoordeling van onderdeel III moet worden vooropgesteld dat de rechter bij de begroting van de schade rekening dient te houden met alle omstandigheden van het geval en met name ook met de aard van de aansprakelijkheid en de aard en de ernst van het letsel en de gevolgen daarvan voor de betrokkene.

4.1 In het onderhavige geval is sprake van een tragische gebeurtenis die [verweerster] ernstig heeft getroffen. De toewijzing van een vordering tot vergoeding van immateriële schade kan slechts in (zeer) beperkte mate haar leed verzachten, doch kan wel in zekere mate een erkenning van het

ondervonden leed betekenen. Deze erkenning kan echter niet de grond voor toewijzing zijn. Daartoe dient een rechtsgrond te worden aangewezen die leidt tot aansprakelijkheid voor schade als de onderhavige. Ten overvloede wordt daarbij aangetekend dat in vele gevallen sprake is van leed dat wordt ondervonden als gevolg van een verkeersongeval zonder dat iemand voor dit leed in rechte verantwoordelijk kan worden gehouden. In een aantal gevallen zal de dood of het letsel van een bij een verkeersongeval betrokken persoon leiden tot aanzienlijk (financieel) nadeel bij derden. Ook ten aanzien van hen geldt dat het recht beperkingen stelt aan de mogelijkheid van vergoeding van dit nadeel, omdat te ruim getrokken grenzen van aansprakelijkheid in maatschappelijk opzicht tot onaanvaardbare gevolgen zouden kunnen leiden. Andere vormen van compensatie en erkenning van leed dan toekenning van een bedrag aan smartengeld zijn denkbaar. De rechter kan daarover niet een allesomvattend oordeel geven, doch mag slechts beoordelen welke vergoeding binnen het stelsel van de wet voor toewijzing in aanmerking komt.

4.2 Het stelsel van de wet brengt mee dat nabestaanden ingeval iemand met wie zij een nauwe en/of affectieve band hadden, overlijdt ten gevolge van een gebeurtenis waarvoor een ander jegens hem aansprakelijk is, geen vordering geldend kunnen maken tot vergoeding van nadeel wegens het verdriet dat zij ondervinden als gevolg van dit overlijden. Art. 6:108 BW geeft immers in een dergelijk geval slechts aan een beperkt aantal gerechtigden de mogelijkheid tot het vorderen van bepaalde vermogensschade. Hoewel deze bepaling van tamelijk recente datum is, kan er grond bestaan om de redenen die tot de daarin neergelegde regeling van de schadevergoeding hebben geleid, te heroverwegen. Niet uitgesloten is dat het wettelijk stelsel onvoldoende tegemoet komt aan de maatschappelijk gevoelde behoefte om aan degenen die in hun leven de ernstige gevolgen moeten ondervinden van het overlijden van een persoon tot wie zij - zoals hier - in een affectieve relatie hebben gestaan, enige vorm van genoegdoening te verschaffen. Het gaat echter de rechtsvormende taak van de rechter te buiten te dezer zake in afwijking van het wettelijk stelsel zonder meer een vergoeding toe te kennen. In de eerste plaats zou immers opnieuw een, aan de wetgever voorbehouden, afweging moeten worden gemaakt van de voor- en nadelen die aan het huidige stelsel verbonden zijn. Voorts vergt een herziening van het bestaande stelsel een afbakening van de gevallen waarin een vergoeding passend wordt gevonden en een concrete aanwijzing van de personen aan wie een dergelijke vergoeding toekomt. Ten slotte is het ook aan de wetgever te beoordelen of, en zo ja in hoeverre, aan de toekenning van een dergelijke vergoeding financiële grenzen gesteld moeten worden in verband met de consequenties die daaraan kunnen zijn verbonden.

4.3 Indien iemand door overtreding van een veiligheids- of verkeersnorm een ernstig ongeval veroorzaakt, handelt hij in een geval als hier bedoeld niet alleen onrechtmatig jegens degene die dientengevolge is gedood of gekwetst, maar ook jegens degene bij wie door het waarnemen van het ongeval of door de directe confrontatie met de ernstige gevolgen ervan, een hevige emotionele schok wordt teweeggebracht, waaruit geestelijk letsel voortvloeit, hetgeen zich met name zal kunnen voordoen indien iemand tot wie de aldus getroffene in een nauwe affectieve relatie staat, bij het ongeval is gedood of gewond. De daardoor ontstane immateriële schade komt op grond van het bepaalde in art. 6:106 lid 1, aanhef en onder b, BW voor vergoeding in aanmerking. Daarvoor is dan wel vereist dat het bestaan van geestelijk letsel, waardoor iemand in zijn persoon is aangetast, in rechte kan worden vastgesteld, hetgeen in het algemeen slechts het geval zal zijn indien sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld.

5. Beoordeling van het middel in het principale beroep

5.1 Onderdeel 1.1 strekt ten betoge dat voor de toekenning van "shock"-schade als de onderhavige in elk geval is vereist dat degene die daarop als nagelaten betrekking aanspraak maakt, door haar aanwezigheid bij de verweten gedraging of gebeurtenis, toen deze plaatsvond, direct betrokken is geweest bij het ongeval of de gebeurtenis waardoor het slachtoffer is overleden.

5.2 Deze opvatting kan niet als juist worden aanvaard zodat onderdeel 1.1 faalt. Voldoende is dat een rechtstreeks verband bestaat tussen het gevaarzettend handelen enerzijds en het geestelijk letsel dat een derde door de confrontatie met de gevolgen van dit handelen oploopt anderzijds. Deze confrontatie kan ook plaatsvinden (kort) nadat de gebeurtenis die tot de dood of verwonding van een ander heeft geleid, heeft plaatsgevonden. De aard van deze schade brengt mee dat deze schade in het algemeen slechts voor vergoeding in aanmerking komt indien (i) de betrokkene rechtstreeks wordt geconfronteerd met de omstandigheden waaronder het ongeval heeft plaatsgevonden en, (ii) deze confrontatie bij de betrokkene een hevige schok teweeggebracht heeft, hetgeen zich met name kan voordoen indien sprake is van een nauwe (affectieve) band met degene die door het ongeval is gedood of gewond geraakt.

Daarvan is ongetwijfeld sprake bij de moeder die haar kind op de plaats van het ongeval dood en ernstig verminkt aantreft en als gevolg van deze traumatiserende ervaring geestelijk letsel oploopt. In het onderhavige geval is [verweerster] als moeder van [de dochter] onmiddellijk na het ongeval betrokken geraakt bij en fysiek geconfronteerd met de zeer ernstige gevolgen van het ongeval waarbij haar dochter zware verwondingen heeft opgelopen waaraan zij is overleden, en staat vast dat bij [verweerster] als gevolg van deze betrokkenheid bij en directe confrontatie met de gevolgen van het ongeval geestelijk letsel is ontstaan. Dit letsel is van zodanig ernstige aard dat moet worden aangenomen dat zij in haar persoon is aangetast.

5.4 De bestreden oordelen van het Hof moeten als volgt worden verstaan. Het verlies van een kind kan voor de betrokken ouder een zodanig verdriet en zodanige problemen van verwerking van het verlies van dit kind opleveren dat daardoor geestelijk letsel ontstaat dat aantasting van de persoon oplevert. In een dergelijk geval laat het wettelijk stelsel niet toe dat aan deze ouder een schadevergoeding wegens verdriet om de dood van een kind, wordt toegekend. Het wettelijk stelsel verzet zich echter niet tegen een vergoeding van immateriële schade, wanneer deze schade een gevolg is van de aan het onrechtmatig handelen van de veroorzaker toe te rekenen schokkende confrontatie met de ernstige gevolgen van het ongeval. Aan toekenning van een dergelijke vergoeding staat in het bijzonder niet in de weg dat ook verdriet is ontstaan door het letsel en de dood van het kind. Bij het naar billijkheid schatten van de immateriële schadevergoeding zal de rechter ermeê rekening moeten houden dat in een geval als het onderhavige een onderscheid moet worden gemaakt tussen het verdriet van de getroffene dat een gevolg is van de dood van haar kind, ter zake waarvan haar geen vergoeding kan worden toegekend, en haar leed dat veroorzaakt wordt door het geestelijk letsel als gevolg van de confrontatie met het ongeval ter zake waarvan haar wel een schadevergoeding toekomt.

Gerechtshof Leeuwarden 8-05-2002

LIN-NUMMER: AE2690 ZAAKNR: ROLNUMMER 9900132

2004 Hof: f 20.000 shockschade voor moeder verongelukte dochter

Een 15-jarig invalide meisje steekt in haar electrorolstoel plotseling de weg over; zij wordt aangereden door een auto en overlijdt. Het Hof oordeelt dat electrorolstoel een motorrijtuig is, zodat bescherming van art 31 WVV (thans 185 WVV) niet van toepassing is, maar past vanwege kwetsbare positie van de rolstoelgebruiker wel –analoog aan art 31 WVV- de 50%-regel toe.

Het Hof kent de moeder, die het ongeval *hoorde gebeuren en snel ter plaatse* was, een bedrag van f 20.000,- toe voor immateriële schade. Voorts oordeelt het Hof schattenderwijs dat de materiële (schrik)schade voor 50% vergoed moet worden, aangezien een deel van de schade is veroorzaakt door het verdriet om het overlijden. De 50%-regel van art 31 WVV past het Hof niet toe op de claim van de moeder.

Rechtbank 's-Gravenhage 9 januari 2002

2004 Vergoeding shockschade zonder psychiatrisch rapport

LIN-NUMMER: AE4371 ZAAKNR: 00/3207

Bij een verkeersongeval raken vader en moeder gewond en worden zij geconfronteerd met het overlijden van hun 3-jarig zoontje. De Rechtbank neemt als feit van algemene bekendheid aan, dat de *confrontatie van ouders met hun ter plaatse overleden kind* geestelijk letsel oplevert. Een psychiatrisch rapport, waaruit geestelijk letsel blijkt, wordt niet nodig geacht.

Rechtbank 's-Hertogenbosch 5-02-2003

LIN-NUMMER: AF3886 ZAAKNR: HA ZA 01-1274

2003 Alleen shockschade bij psychiatrisch ziektebeeld

Een man rijdt opzettelijk in op zijn schoonouders, waardoor de moeder overlijdt en de vader ernstig gewond raakt. De vader en zijn twee kinderen, die geen getuige waren van het ongeval, vorderen onder meer smartengeld wegens shock- en affectieschade. De Rechtbank wijst de affectieschade af; ten aanzien van de shockschade overweegt de Rechtbank dat deze, ook voor de kinderen voor vergoeding in aanmerking komt, maar *slechts indien sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld.*

Rechtbank Middelburg 25 juni 2003

2003 Affectieschade en shockschade: 50/50,

ECLI:NL:RBMID:2003:AH9234 Zaaknummer 194/99

Een man vordert shockschade na het verongelukken van zijn vader. De als deskundige benoemde psychiater meldt in zijn deskundigenbericht dat de psychiatrie het juridische begrip shockschade niet kent. Hij kan dan ook *niet vaststellen in welke verhouding psychisch letsel is ontstaan* als gevolg van shockschade en als gevolg van affectieschade. Uit het rapport concludeert de rechtbank dat er sprake is van *geestelijk letsel als gevolg van de confrontatie met het ongeluk* en dat het geestelijk letsel mede is veroorzaakt door het verdriet om het overlijden van de vader. De rechtbank stelt de shockschade ex aequo et bono op *50%* van het geheel.

Rechtbank Roermond 12 mei 2004

AP1094 47968 / HA ZA 01-952

2004 Rb: Shockschade alleen bij bijzondere omstandigheden

De eigenaar van Circus Renz overleed samen met zijn vrouw in 1996 als gevolg van koolmonoxidevergiftiging. *Zijn vader en halfbroer, die hun lichamen vonden, vorderen onder meer shockschade.* De rechtbank verwijst naar HR 22 februari 2002, NJ 2002,240 en overweegt dat alleen in zeer ernstige gevallen schadevergoeding wegens shockschade kan worden toegekend. *Het enkele aantreffen van de overledenen is daartoe onvoldoende.* Er dienen bijzondere bijkomende omstandigheden gesteld en zonodig bewezen te worden. Dit is door eisers niet gedaan; de rechtbank wijst de vordering af.

Hof Leeuwarden 22 december 2004

2005 Hof: geen shockschade voor nabestaanden vermoorde man

AS2157

0300498

De nabestaanden van een man, die door een onder voorwaarden vrijgelaten tbs-er is vermoord, stellen de psychotheapeut aansprakelijk voor de door hen geleden shockschade. Het hof oordeelt dat de psychotheapeut niet onrechtmatig heeft gehandeld jegens de nabestaanden door bepaalde feiten, die hem bekend waren over de tbs-er, niet te melden aan Justitie, aangezien dit onder zijn beroepsgeheim viel. Ten aanzien van de shockschade overweegt het hof dat vereist is dat bij degene die het ongeval of het misdrijf waarneemt of die direct geconfronteerd wordt met de ernstige gevolgen daarvan, een hevige emotionele schok wordt teweeggebracht, waaruit geestelijk letsel voortvloeit. Dit geestelijk letsel moet in rechte kunnen worden vastgesteld, hetgeen in het algemeen slechts het geval zal zijn indien sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld. Het hof overweegt dat de moord zonder twijfel bijzonder veel leed heeft teweeggebracht in de levens van de nabestaanden. Naar het oordeel van het hof blijkt echter in *onvoldoende mate dat voldaan is aan* het hiervoor geformuleerde criterium, dat bij (elk van) de nabestaanden sprake is van geestelijk letsel in de zin van een in de *psychiatrie erkend ziektebeeld.*

Rechtbank Rotterdam 8 februari 2006

AX2193 245193 / HA ZA 05-24

2006 Rb: fout gynaecoloog, immateriële schadevergoeding voor moeder, niet voor vader

Door een fout van de gynaecoloog overlijdt het dochtertje van eisers bij de geboorte. Het regionaal Tuchtcollege heeft de klacht tegen de arts gegrond geacht. De rechtbank overweegt dat de arts jegens de moeder ernstig is tekortgeschoten in zijn verplichtingen die voortvloeien uit de behandelingsovereenkomst. Omdat sprake is van aantasting in de persoon als bedoeld in art. 6:106 lid 1 onder b BW heeft de moeder recht op vergoeding van immateriële schade. De rechtbank acht het reeds betaalde bedrag van € 5000,- redelijk (vordering: € 40.000,-). Geen vergoeding van affectieschade volgens geldend Nederlands recht. De rechtbank oordeelt dat de arts onrechtmatig heeft gehandeld jegens de vader, maar kent geen vergoeding van immateriële schade aan de vader toe, omdat geen van gevallen als bedoeld in art. 6:106 lid 1 BW zich voordoet: *er is geen sprake van geestelijk letsel*. De kosten van de medisch deskundige die benadeelden heeft begeleid bij de tuchtrechtzaak worden gedeeltelijk toegewezen.

Rechtbank Arnhem 29 maart 2006

AW2774 130077

2006 Rb: shockschade na moord op dochter, mits erkend ziektebeeld

Een jonge vrouw wordt vermoord door haar echtgenoot. Zij is met meer dan 80 messteken om het leven gebracht. Haar vader stelt de dader aansprakelijk voor de opgelopen shockschade. De rechtbank oordeelt dat de dader ook jegens de vader onrechtmatig heeft gehandeld. De rechtbank oordeelt voorts dat aan de door de Hoge Raad genoemde criteria (1. rechtstreekse confrontatie, 2. hevige schok met name bij affectieve band) is voldaan. De vader heeft, om afscheid van zijn enige dochter te nemen, haar lichaam *twee of drie dagen na haar dood gezien*, nadat het was vrijgegeven door het Nederlands Forensisch Instituut. Vader is naar aanleiding van de moord meermalen als getuige door de politie gehoord.. *De rechter weegt hierbij mee dat de vader het lichaam van zijn dochter na de moord heeft aanschouwd. De rechtbank is hierbij van oordeel dat aan de mate van rechtstreeksheid van de confrontatie minder strenge eisen dienen te worden gesteld naarmate de normschending ernstiger is.* De rechtbank laat de vader toe te bewijzen door middel van een deskundigenbericht dat sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld.

Rechtbank Arnhem 16 mei 2007

BA6358 130077 / HA ZA 05-14

2007 Rb: smartengeld voor shockschade na moord op dochter: € 12.000,-

Een man lijdt aan een posttraumatische stressstoornis (PTSS), nadat zijn dochter is vermoord en hij met haar lichaam is geconfronteerd. Hij vordert smartengeld. In het psychiatrisch deskundigenbericht wordt het PTSS -voor zover mogelijk- gekwantificeerd: PTSS 90% door dood

dochter (10% andere oorzaken), waarvan 20% shock door bericht van dood dochter en 80% shock door aanblik vermoorde dochter. De rechtbank oordeelt op basis van het deskundigenrapport dat *voldoende is komen vast te staan dat sprake is van geestelijk letsel, als gevolg van de gewelddadige dood van de dochter en de confrontatie met het lichaam*. Mocht er al sprake zijn van een zekere geestelijke kwetsbaarheid van benadeelde, dan geldt dat de gevolgen hiervan aan de dader dienen te worden toegerekend. Smartengeld: € 12.000,-. Buitengerechtelijke kosten grotendeels afgewezen.

Rechtbank Rotterdam 17 juli 2007

Ongepubl. jurisprudentie, 753691

2007 Rb: immateriële schade echtgenote afgewezen, verzorgingskosten door echtgenote toegewezen.

2.2. [eiser sub 1] heeft op 28 januari 2000 een bedrijfsongeluk gekregen door van een in aanbouw zijnde steiger te vallen. Hij heeft daarbij zijn rug gebroken en als gevolg daarvan een dwarslaesie opgelopen, waardoor hij aan het onderlichaam verlamd is. [eiser sub 1] is volledig arbeidsongeschikt geraakt.

3.4. [eiser sub 2] voert in dit verband aan dat [eiser sub 1] als gevolg van zijn verlamming *niet langer in staat is haar op affectie gebaseerde relatie (ten volle) te bevredigen en dat haar relatie tot [eiser sub 1] geworden is tot die van verzorgster met een patiënt*. Zij stelt dat R&M jegens haar een onrechtmatige daad heeft gepleegd en dat zij door het ongeval in haar persoon is aangepast en om die reden aanspraak kan maken op een bedrag wegens immateriële schade.

Benadeelde raakt door een arbeidsongeval verlamd en volledig arbeidsongeschikt. 1. immateriële schade echtgenote en kinderen: de rechtbank wijst deze vordering af, omdat hiervoor een *wettelijke grondslag* ontbreekt; 2. verlies arbeidsvermogen: rekening houden met mogelijke promotie, eindleeftijd 60 jaar (niet 55 jaar); 3. kosten van verzorging en verpleging door echtgenote toegewezen met kosten professionele hulp als bovengrens; 4. kosten auto toegewezen vanwege mobiliteitswens van benadeelde, ook al had hij voor het ongeval nog geen auto; 5. rekenrente 3%.

Hof Den Bosch, 5 februari 2008

BC4848, C0600882

2008 Hof: vordering affectieschade en shockschade na doodslag afgewezen

Negen nabestaanden van drie overleden slachtoffers vorderden van de WAM-verzekeraar vergoeding van affectieschade, dan wel shockschade. De dader heeft de slachtoffers na bedreiging van de weg gedrukt en is strafrechtelijk veroordeeld wegens doodslag. De rechtbank oordeelde dat volgens geldend recht vergoeding van affectieschade niet kan worden toegewezen; geen anticipatie op wetsvoorstel affectieschade. Ook shockschade wees de rechtbank af. *Het hof oordeelt dat het BW een limitatieve regeling in het samenstel van de artikelen 6:107 t/m 6:108 BW kent voor vorderingsgerechtigden die een vordering van familieleden blokkeren*.

Rechtbank Arnhem 16 april 2008

BC9632 151409

2008 Rb: vergoeding shockschade voor ouders vermoorde dochter

Aansprakelijkheid van *moordenaars voor de shockschade van ouders vermoorde dochter*. Er is sprake van een rechtstreekse confrontatie met de ernstige gevolgen van de moord doordat de ouders via de media en de strafprocedure kennis hebben genomen van de gruwelijke omstandigheden waaronder hun dochter is overleden. *Vanwege de bijzondere ernst van de normschending worden er minder hoge eisen aan de rechtstreeksheid van de confrontatie gesteld*. Vriendin van de vermoorde dochter, die van de moordplannen afwist maar daarover heeft gezwegen, is niet aansprakelijk voor de shockschade. Geen rechtstreeks verband tussen die gedraging en het geestelijk letsel van de ouders. Deskundigenbericht omtrent bestaan geestelijk letsel.

Rechtbank Rotterdam 6 augustus 2008

nr. 282741 / HA ZA 07-1090 (Mr. Fiege) LJN BF1952

2008 Rb: schade na overlijden partner door medische fout is affectieschade, geen shockschade: vordering afgewezen.

Vrouw overlijdt mogelijk ten gevolge van falende medische behandeling. Levensgezel vordert schadevergoeding, bestaande uit immateriële en materiële schade. De immateriële schade bestaat, anders dan eiser stelt, uit pure affectieschade en niet uit 'shockschade' en wordt om die reden afgewezen. Ook de vordering tot vergoeding van schade wegens derven van levensonderhoud wordt afgewezen, omdat eiser niet voldoet aan de criteria die art 6: 108 BW daarvoor stelt.

Hof Amsterdam 2 juli 2009

BJ0871 104.004.083

2009 Hof: shockschade € 30.000 voor vader na moord op dochter

Vader van vermoorde vrouw vordert shockschade van moordenaar. De vader heeft enkele dagen na de moord het ernstig verminkte lichaam van zijn dochter gezien. Het hof kent een bedrag van € 30.000 aan shockschade toe. Het hof oordeelt dat hier sprake is van directe confrontatie met de ernstige gevolgen van de daad. Het hof weegt verder dat sprake is van een nauwe affectieve relatie, een ernstig verwijt dat dader gemaakt kan worden wegens *gruwelijke moord* en van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld (PTSS). BGK: gevorderde € 12.182 toegewezen.

Hof Arnhem 21 juli 2009

BJ3276 107.002.333/01

2009 Hof: Shockschade ouders bij seksueel misbruik, verhuisgebod

Met het seksueel misbruik is onrechtmatig gehandeld jegens de minderjarige. Jegens de ouders kan ook onrechtmatig gehandeld zijn. Het taxibusarrest is van toepassing op situaties van misbruik, mishandeling en doodslag. *Dat bij de ouders sprake is van geestelijk letsel volgt evenwel niet uit de in het geding gebrachte stukken.* Toewijzing van het gevorderde verhuisgebod impliceert niet alleen een inbreuk op het recht op eerbiediging van het gezinsleven van de dader, maar ook op dat van zijn zoon en echtgenote. Een zo verstrekkende vordering is in beginsel mogelijk na een afweging van de belangen van het minderjarige slachtoffer en die van de dader. Daartoe is in elk geval vereist dat met een voldoende mate van zekerheid verwacht mag worden dat een verhuizing een substantiële bijdrage levert aan herstel van de gezondheid van de minderjarige. Aan dit vereiste is niet voldaan.

HOGE RAAD 9 OKTOBER 2009 (VILT ARREST)

BI8583 08/01994

2009 HR: geen vergoeding shockschade voor nabestaanden na opzettelijk veroorzaakt ongeval

Negen nabestaanden van drie jonge mensen die zijn overleden als gevolg van opzettelijk veroorzaakt verkeersongeval vorderen shockschade. De Hoge Raad oordeelt dat de aard van de normschending – opzettelijk veroorzaakt ongeval – *geen reden is voor verruiming van de in het Taxibus-arrest* (HR 22 februari 2002, NJ 2002, 240) aangewezen omvang van de schadevergoedingsplicht. De Hoge Raad oordeelt dat met art. 6:106 BW is beoogd vergoeding van ander nadeel dan vermogensschade slechts in beperkte mate mogelijk te maken; *voor vergoeding van shockschade is alleen onder strikte voorwaarden plaats is.* Hiermee strookt niet het vereiste van waarneming van het ongeval of directe confrontatie met zijn ernstige gevolgen vanwege de aard of ernst van de normschending, zoals vanwege het opzettelijk begaan daarvan, terzijde te stellen of af te zwakken.

Rechtbank Zutphen 18 november 2009

BK4468 102530 / HA ZA 09-55

2009 Rb: medische aansprakelijkheid, ontbreken van causaal verband; shockschade

Kind overlijdt kort na bezoek huisarts. Erkend wordt dat huisarts niet heeft gehandeld conform de maatstaf van een redelijk bekwaam en redelijk handelend vakgenoot. Ouders vorderen a. overlijdensschade en b. *shockschade vanwege confrontatie met overleden zoon in zijn bedje in plaats van mogelijk overlijden na opname in ziekenhuis*. Ad a. De rechtbank oordeelt dat rechtens niet is komen vast te staan dat het achterwege laten van nader onderzoek het overlijden (mede) heeft veroorzaakt, zodat de overlijdensschade wegens het ontbreken van causaal verband zal worden afgewezen. Ad b. *shockschade*. De rechtbank overweegt dat in psychiatrie erkend ziektebeeld is vereist. *Uit medische gegevens blijkt dat psychische klachten van ouders samen hangen met verlies zoon, niet met confrontatie*. Het gaat hier derhalve om affectieschade; vordering *shockschade* afgewezen.

Rechtbank Arnhem 9 juni 2010

BM7045 151409

2010 Rb: *shockschade* na moord op dochter ondanks ontbreken directe confrontatie

Shockschade. Ouders zijn niet bij de moord op dochter aanwezig geweest en hebben het lichaam van niet meer gezien, maar hebben via de media en in strafzaak kennis hebben genomen van de gruwelijke omstandigheden waaronder hun dochter is overleden. De rechtbank ziet in het arrest van de Hoge Raad van 9 oktober 2009, RvdW2009, 1154 geen aanleiding om terug te komen op haar eerdere beslissing. Ook zonder het vereiste van directe confrontatie met de gevolgen van de moord af te zwakken vanwege de aard en de *ernst van de normschending*, oordeelt de rechtbank dat de omstandigheden rechtvaardigen dat de ouders direct zijn geconfronteerd met de ernstige gevolgen van de moord op hun dochter. Volgt deskundigenbericht.

Rechtbank Rotterdam 1 december 2010

BP1237 337486 / HA ZA 09-23

2010 Rb: gederfd levensonderhoud en *shockschade* na doodslag echtgenoot: bewijs opgedragen aan eiseres

Eiseres vordert na *doodslag van (ex)echtgenoot* a. vergoeding wegens gederfd levensonderhoud en b. *shockschade*. Gedaagde stelt gemotiveerd dat eiseres van tafel en bed was gescheiden van overledene en niet tot de kring van gerechtigden van art. 6:108 BW behoorde. De rechtbank draagt eiseres op te bewijzen dat zij niet van tafel en bed gescheiden was of met hem in gezinsverband samenwoonde en door hem onderhouden werd. *Shockschade: confrontatie met ontzielde en beschadigde lichaam en bebloede kleding voldoende voor shockschade, indien sprake was van hechte relatie*. Bewijs van samenwoning hier ook van belang.

Hof Arnhem 15 maart 2011 RICHTINGGEVEND DOCUMENT

BP8479 200.056.792

2011 Hof: zoontje overlijdt na fout huisarts: geen omkeringregel, geen bewijs, geen shockschade, geen affectieschade

Huisarts maakt beroepsfout, waarna zoontje van eisers overlijdt. De huisarts betwist het causaal verband tussen de fout en het overlijden. 1. Het hof oordeelt dat de omkeringregel niet van toepassing is, nu geen sprake is van schending van een verkeers- of veiligheidsnorm. 2. De bewijslast rust op eisers ex art 150Rv; het hof oordeelt op basis van deskundigenrapport dat zoontje hoogstwaarschijnlijk ook zou zijn overleden, indien hij wel direct was doorverwezen. 3. *Geen shockschade, nu geen sprake is van schending of opzettelijke overtreding van een verkeers- of veiligheidsnorm.* Het hof merkt hierbij op dat het de rechtsvormende taak van de rechter te buiten gaat in afwijking van het wettelijk stelsel een vergoeding wegens affectieschade toe te kennen.

Rechtbank Arnhem 21 mei 2008

BD2057 160486

2008 Rb: moordenaar dochter aansprakelijk voor shockschade moeder, mits psychiatrisch ziektebeeld

Moord, shockschade. De rechtbank acht de moordenaar van de dochter aansprakelijk voor de shockschade van de moeder. *De rechtbank oordeelt dat bij een zo ernstige normschending als de onderhavige gruwelijke moord, er minder hoge eisen gesteld moeten worden aan de rechtstreeksheid van de confrontatie met de gevolgen daarvan.* Beoordeeld moet worden of sprake is van een dermate ernstige schok dat deze heeft geleid tot geestelijk letsel in de vorm van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld. De rechtbank gelast hiertoe een deskundigenbericht. De rechtbank acht de ouders van de moordenaar niet aansprakelijk jegens de moeder.

Rechtbank Den Bosch 5 augustus 2011

BR1623 Zaaknummer: 214500 HA ZA 10-1552

Rb: shockschade, geen hevige schok, noch psychiatrisch ziektebeeld

Gedaagde heeft de baby bij afwezigheid van de moeder zodanig geslagen en door elkaar geschud dat zij na enkele dagen ziekenhuisopname is overleden. Weliswaar volgt de rechtbank eiseres in haar stelling dat van directe confrontatie ook sprake kan zijn bij enig tijdsverloop tussen de onrechtmatige daad en de kennisname van de gevolgen daarvan, *maar in het onderhavige geval is niet gebleken dat die confrontatie een hevige emotionele schok teweeg heeft gebracht die tot geestelijk letsel heeft geleid.*

Rechtbank Den Bosch 28 maart 2012

BQ4445 Zaaknummer: HD 200.064.049

Hof: shockschade vrouw na moord op ouders afgewezen, want onvoldoende gesteld

Het hof acht, evenals de rechtbank, de pleger van de *dubbele moord op de ouders van benadeelde* aansprakelijk voor de door benadeelde en haar dochter, die ook is beschoten en zwaar letsel heeft

opgelopen. 1. Strafrechtelijke veroordeling levert dwingend bewijs op; rechter hoeft een partij die te weinig heeft gesteld in het kader van haar verweer evenwel niet toe te laten tot tegenbewijs. 2. *Shockschade van benadeelde afgewezen. Benadeelde heeft nagelaten te stellen waar, wanneer en onder welke omstandigheden zij de schietpartij heeft waargenomen, terwijl zij evenmin heeft onderbouwd welk geestelijk letsel zij heeft opgelopen.*

Rechtbank Rotterdam 24 mei 2012

BW6299 Zaaknummer: 337486 / HA ZA 09-2370

RB: Vordering shockschade aan weduwe na doodslag toegewezen

Weduwe vordert € 25.000 aan shockschade van de dader die haar man op straat heeft neergeschoten. *De rechtbank oordeelt dat de confrontatie van de weduwe met het ontzielde lichaam van haar man met de bijkomende omstandigheden voldoende is voor toewijsbaarheid van een vergoeding van shockschade*, op voorwaarde dat komt vast te staan dat er ten tijde van het overlijden (nog steeds) sprake was van een affectieve relatie. De weduwe heeft met de getuigenverklaringen bewezen dat zij ten tijde van het overlijden in een gezinsverband samenleefden en een affectieve relatie met elkaar hadden. De rechtbank begroot de shockschade op € 15.000, -. De rechtbank heeft bij de begroting enerzijds meegewogen dat er sprake was van een *opzettelijke daad* die bovendien *openlijk gewelddadig* was en anderzijds dat de overledene geen kind was en dat de confrontatie niet volkomen onverwacht was. Voort is meegewogen dat in Nederland bij het toekennen van immateriële schade in het algemeen terughoudendheid wordt betracht.

Hof Den Bosch 28 juni 2012

BW8927 Zaaknummer: HD 200.073.005 T2

Hof: PTSS moeder na overlijden kind bij bevalling: affectieschade of schade door fout?

Door fout ziekenhuis bij bevalling komt kind te overlijden. Moeder stelt dat zij hierdoor lijdt aan PTSS en zij vordert vergoeding van o.a. arbeidsvermogensschade. Vordering is gebaseerd op tekortkoming ziekenhuis, derhalve geen shockschade. *Het hof overweegt dat moeder vanwege limitatieve stelsel van art 6:108 BW geen aanspraak kan maken op vergoeding van immateriële schade (affectieschade) en vermogensschade voor zover die schade is veroorzaakt door (het verdriet om) het overlijden van haar kind.* Dit limitatieve stelsel staat er echter niet aan in de weg dat zij aanspraak kan maken op vergoeding van schade (PTSS) die is veroorzaakt door de medische fout van het ziekenhuis; dat is dus iets anders dan schade door het verdriet om het overlijden van haar kind. Naar het oordeel van het hof moet worden onderscheiden tussen schade door verdriet om verlies van het kind en schade ten gevolge van de fout van het ziekenhuis. Volg deskundigenbericht door psychiater.

Rechtbank Rotterdam 15 januari 2014

ECLI:NL:RBROT:2013:10164 Zaaknummer: C-11- HA ZA 10-2946

Rb: vergoeding € 30.000 voor shockschade na doodslag, ook zonder geestelijk letsel

Man is met messteken gedood door gedaagde. De door de rechtbank benoemde deskundige heeft vastgesteld dat de vrouw van de overleden man en kind 1 een posttraumatische stressstoornis (PTSS) hebben opgelopen na de ernstig schokkende gebeurtenissen. Kind 2 heeft geen geestelijk letsel opgelopen. De rechtbank oordeelt dat voor aantasting in de persoon, zoals bedoeld in artikel 6:106 lid 1 aanhef en onder b BW ook sprake kan zijn zonder geestelijk letsel. Het wegvallen van de vaderfiguur heeft voor beide kinderen nadelige gevolgen voor hun ontwikkeling. Beide kinderen moeten hun vader missen en hun moeder heeft ernstig psychisch letsel. Deze ernstige aantasting van de persoon geeft recht op vergoeding van immateriële schade. De rechtbank acht voor alle drie een bedrag van € 30.000 een billijke schadevergoeding.

Rechtbank Rotterdam 15 januari 2014

ECLI:NL:RBROT:2013:10725 Zaaknummer: C/10/423921 / HA ZA 13-484

Rb: vergoeding € 25.000 voor shockschade na moord; psychiatrisch erkend ziektebeeld vereist

Man is met 24 messteken vermoord. Vrouw is hierbij niet aanwezig geweest, maar heeft wel direct na het gebeuren het lichaam zien liggen. De rechtbank acht de conclusie gerechtvaardigd dat eiseres rechtstreeks is geconfronteerd met de ernstige gevolgen van de door gedaagde jegens haar man gepleegde gruwelijke handelingen. Voor rechtstreekse confrontatie is niet vereist dat de nabestaanden bij de dodelijke gebeurtenis aanwezig zijn. De rechtbank is verder van oordeel dat aan de mate van rechtstreeksheid van de confrontatie minder strenge eisen dienen te worden gesteld naarmate de normschending ernstiger is. *Bij opzettelijke levensberoving is sprake van een zo ernstige normschending dat geen hoge eisen aan de rechtstreeksheid van de confrontatie kunnen worden gesteld.* Psychiatrisch erkend ziektebeeld is voldoende onderbouwd. Vergoeding: € 25.000.

Rechtbank Midden-Nederland 13 februari 2014

ECLI:NL:RBMNE:2014:418 Zaaknummer: C-16-334929 - HA ZA 13-26

Rb: geen schadevergoeding voor ouders van misbruikte kinderen

De ouders van drie kinderen, die jarenlang door neef zijn misbruikt, vorderen vergoeding van immateriële en materiële schade voor zichzelf. De rechtbank overweegt dat uit het huidige wettelijke systeem volgt dat alleen de in art 6:106 BW – 6:108 BW genoemde derden recht hebben op vergoeding van schade, waarbij het irrelevant is of de aansprakelijke partij (ook) ten opzichte van de derde onrechtmatig heeft gehandeld. Hierop zijn op grond van vaste jurisprudentie twee uitzonderingen aanvaard: a. Indien is voldaan aan het oogmerk criterium (art 6:106 lid 1 BW) en b. shockschade. Aan de criteria voor a en b. is niet voldaan; *er is geen sprake van shockschade nu niet is voldaan aan het 'confrontatievereiste'.* Geen vergoeding van affectieschade, ook niet op grond van art 8 EVRM. Geen verplaatste schade. Geen vergoeding van vakantiedagen.

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 9 april 2014

ECLI:NL:GHARL:2014:2713 Zaaknummer: 200.119.331-01

Hof: geen vergoeding shockschade en overlijdensschade na moord op partner

Man vermoordt nieuwe vriend van zijn ex-partner (= benadeelde). Benadeelde vordert vergoeding van materiële en immateriële schade. Het hof overweegt dat het huidige wettelijk stelsel (art. 6:106 t/m 6:108 BW) een limitatieve regeling kent. Het hof ziet geen ruimte om via interpretatie van het huidige wettelijke systeem tot toewijzing van overlijdensschade te komen, nu de Eerste Kamer het wetsvoorstel affectieschade heeft afgewezen. 2. *Geen vergoeding van shockschade; een rechtstreekse onrechtmatige daad van de man jegens benadeelde is niet komen vast te staan;* geen rechtstreekse confrontatie met het ongeval of met de ernstige gevolgen ervan (Taxibus-arrest); geen sprake van geestelijk letsel. 3. Geen sprake van een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van appellante. Art. 8 EVRM noopt niet tot toekenning van immateriële schade. Vordering afgewezen.

Rechtbank Zeeland-West-Brabant 19-05-2014

ECLI:NL:RBZWB:2014:3256

Een vader vordert – onder meer – vergoeding van shockschade als gevolg van de confrontatie met het lichaam van zijn zoon enkele weken na het overlijden. De zoon is door messteken om het leven gebracht en in een bos achtergelaten. De rechtbank overweegt: ‘Hoezeer ook begrijpelijk is van welk een onuitwisbare en gruwelijke ervaring hier sprake moet zijn, toch maakt het restrictieve wettelijke stelsel hier dat deze schade niet voor vergoeding in aanmerking komt.’ *Daar de confrontatie met het lichaam enkele weken na het overlijden plaatsvindt in het mortuarium, is niet voldaan aan het confrontatie-vereiste in de door de Hoge Raad bedoelde zin.*

Rechtbank Rotterdam 21 augustus 2014

ECLI:NL:RBROT:2014:6672 Zaaknummer: C/10/442266/HA ZA 14-71

Rb: geen shockschade wegens ontbreken van affectieve relatie

Eiser vordert vergoeding van shockschade. *Hij is getuige geweest van de opzettelijke aanrijding van een kennis, die daarbij oog- en beenletsel heeft opgelopen.* Aanvankelijk bewoog de kennis niet en hij zat onder het bloed. De rechtbank oordeelt dat niet is voldaan aan de voorwaarden die de Hoge Raad stelt in het Kindertaxi-arrest, in het bijzonder de aard van de relatie tussen eiser en de kennis en de ernst van het ongeval. *De kennis kwam één of twee keer per week bij hem over de vloer. Daarmee behoort eiser niet tot de kring van gerechtigden.* Daarvoor is naar het oordeel van de rechtbank, zeer bijzondere omstandigheden daargelaten, een nauwere relatie vereist dan het zijn van (goede) kennissen. *De rechtbank stelt vast dat de feiten minder schokkend zijn dan in het Kindertaxi-arrest.* Dit brengt, in onderling verband gezien, mee dat de vordering moet worden afgewezen.

Rechtbank Limburg 24-11-2014

ECLI:NL:RBLIM:2014:10063

Na een uit de hand gelopen verjaardagspartij is een aantal aanwezige familieleden er getuigen van dat de stiefvader wordt vermoord en dat er sprake is van poging tot doodslag ten aanzien van een stiefbroer. Alleen aan hen wordt de vordering tot vergoeding van shockschade toegewezen (€ 5000,-

per persoon). Gelet op de strenge eisen die de jurisprudentie stelt – aldus de rechtbank – geldt dat echter niet voor die benadeelden die geen getuige zijn geweest. De vorderingen tot vergoeding van affectieschade worden afgewezen met een beroep op het Taxibus-arrest; het gaat de rechtsvormende taak van de rechter te buiten om af te wijken van het huidige restrictieve wettelijk stelsel.

12 jaren celstraf wegens doodslag stiefvader en poging tot doodslag stiefbroer

De rechtbank Limburg veroordeelt een 33-jarige verdachte tot een gevangenisstraf voor de duur van 12 jaren voor de doodslag op zijn stiefvader en de poging tot doodslag op zijn stiefbroer.

Het door verdachte gedane beroep op noodweer dan wel noodweerecces wordt door de rechtbank verworpen. Een deel van de gevraagde schadevergoeding door nabestaanden is toegewezen.

Aan de nabestaanden die op de plaats delict aanwezig waren ten tijde van de fatale steekpartij en die het misdrijf direct hebben waargenomen of direct daarna werden geconfronteerd met de ernstige gevolgen ervan, wordt ook een vergoeding voor geleden schokschade toegekend.

Hof Arnhem-Leeuwarden 16 december 2014

ECLI:NL:GHARL:2014:9440

Zaaknummer: 200.090.627

Hof: shockschade voor ouders van vermoord en daarna verbrand meisje, wel directe confrontatie

Het hof bekrachtigt het vonnis van de rechtbank, waarbij een bedrag van € 12.000 aan shockschade (per ouder) is toegekend na de moord en verminking van hun dochter, Maja Bradaric. De daders hebben aangevoerd dat geen recht op shockschade bestaat, omdat geen sprake was van directe confrontatie. Het hof overweegt dat de ouders, kort nadat het lichaam van hun dochter is gevonden, zijn geconfronteerd met de ernstige gevolgen van de gebeurtenissen die tot haar dood hebben geleid en de omstandigheden waaronder die hebben plaatsgevonden. *Deze confrontatie heeft bestaan uit het aanschouwen van verkoelde kledingresten en sieraden die van het verbrande lichaam van hun dochter afkomstig waren.* Identificatie (en afscheid) van hun dochter kon niet meer plaatsvinden omdat het lichaam ernstig verminkt was. Het hof is van oordeel dat de ouders met deze confrontatie alsmede de onmogelijkheid tot identificatie (en afscheid) van hun dochter op directe wijze zijn geconfronteerd met de ernstige gevolgen van de gebeurtenissen die haar dood tot gevolg hebben gehad en de omstandigheden waaronder dit heeft plaatsgevonden.

Rechtbank Den Haag 7-04-2015

Zaaknummer: C-09-477807 - HA RK 14-638

<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBDHA:2015:3937>

Rb, deelgeschil: shockschade vader na latere confrontatie gevolgen ongeval zoontje

Zoontje loopt bij ongeval op voetgangersoversteekplaats ernstig hersenletsel op als gevolg waarvan hij later overlijdt. Vader vordert shockschade. In deelgeschil is aan de orde of ten aanzien van de vader, die pas later aanwezig was, voldaan is aan het confrontatievereiste. 1. De rechtbank overweegt dat op grond van het Taxibus-arrest eigen waarneming (fysieke confrontatie) van de omstandigheden vereist is, in het bijzonder de *zeer ernstige verwondingen* van het slachtoffer, en dat die waarneming plaatsvindt op de plek van en kort na het ongeval. De vader is – anders dan andere gezinsleden – niet geconfronteerd met de ernstig gewonde jongen op de plek van de aanrijding. *Dat laat echter onverlet dat hij is geconfronteerd met de nog wel aanwezige omstandigheden waaronder het ongeval heeft plaatsgevonden, te weten de plas bloed en de beschadigde autospiegel die het hoofd van zijn zoontje heeft geraakt.* Daarmee is volgens de rechtbank voldaan aan het in het Taxibus-arrest bedoelde confrontatievereiste. 2. Kosten deelgeschil: € 4178,20; uurtarief gematigd van € 250 naar € 230.

Vervolgens zal (hetgeen in dit deelgeschil niet is voorgelegd) nog beoordeeld moeten worden of die waarneming bij [vader] een hevige schok teweeggebracht heeft, waaruit geestelijk letsel (een psychiatrisch erkend ziektebeeld) voortvloeit. De fysieke waarnemingen van [vader] van (de verwondingen van) zijn zoon in het ziekenhuis dienen, hoe schokkend die waarnemingen ook geweest zijn, bij die beoordeling buiten beschouwing te worden gelaten, nu die waarnemingen i) niet hebben plaatsgevonden op de ongevalslocatie, ii) niet kort na het ongeval hebben plaatsgevonden en iii) niet kunnen worden gekwalificeerd als de omstandigheden waaronder het ongeval heeft plaatsgevonden, zodat deze geen deel uitmaken van de in het Taxibus-arrest bedoelde confrontatie.

Rechtbank Rotterdam 16-12-2015

ECLI:NL:RBROT:2015:9882 Zaaknummer: C/10/477995 / HA ZA 15-672

Rb: shockschade: geen onderscheid shock- en affectieschade, ook materiële schade, UWV heeft regresrecht

Moeder met dochtertje achterop de fiets wordt aangereden door vrachtwagen; dochtertje overlijdt en moeder raakt zwaar gewond. Kort na het ongeval arriveert de echtgenoot/vader ter plaatse, die o.a. bebloede lakens ziet en hoort wat er is gebeurd. De man ontwikkelt PTSS en depressie en raakt arbeidsongeschikt. 1. De rechtbank oordeelt dat sprake is van directe confrontatie met de gevolgen van het ongeval en dat benadeelde geestelijk letsel heeft opgelopen ten gevolge van de confrontatie. *Het is voor deskundigen niet mogelijk exact te bepalen of de psychische klachten gevolg zijn van de confrontatie of van het overlijden. Het is ook een illusie te denken dat dit onderscheid valt te maken.* 2. Noch uit het Taxibus-arrest noch uit het wettelijke systeem van het schadevergoedingsrecht volgt dat vergoeding wegens shockschade beperkt is tot materiële schade. 3. De rechtbank verwerpt het verweer van verzekeraar dat uit het Taxibus-arrest volgt dat de Hoge Raad niet bedoeld heeft de belangen te beschermen van regresnemers als het UWV. Op grond van art 52a Zw en 99 WIA heeft *UWV regresrecht.*

Rechtbank Overijssel 17-09-2015 / Hof Arnhem-Leeuwarden 22-04-2016

ECLI:NL:GHARL:2016:3214&keyword=08%2f955239-14

De rechtbank Overijssel veroordeelt een 25-jarige man uit Enschede tot een gevangenisstraf van 2 jaar en 6 maanden voor het veroorzaken van een dodelijk verkeersongeluk. De man reed onder invloed van alcohol (1,78 promille) en met veel te hoge snelheid (70 km) een 25-jarige vrouw aan toen zij te voet de weg overstak. Naast de straf moet hij de vriend van het slachtoffer, die het ongeluk voor zijn ogen zag gebeuren, een schadevergoeding van ruim 35.000 euro betalen en mag hij 4 jaar lang geen auto besturen.

Een vordering tot vergoeding van shockschade is voor toewijzing vatbaar als sprake is van ernstig, in rechte vast te stellen, geestelijk letsel dat de naaste van het slachtoffer rechtstreeks is aangedaan. Daarvan zal in het algemeen slechts sprake zijn bij een in de psychiatrie erkend ziektebeeld. De rechtbank acht aannemelijk dat de benadeelde partij [benadeelde] dergelijk letsel heeft opgelopen als gevolg van het van zeer dichtbij waarnemen van de botsing tussen verdachte met zijn voertuig en zijn vriendin, ten gevolge waarvan zijn vriendin ter plekke is overleden

Vorenstaande brengt met zich dat de vordering van € 20.000,- terzake immateriële schade dient te worden toegewezen.

(Hoger beroep Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 22-04-2016: vonnis grotendeels bekrachtigd)

Hof Den Bosch 23-02-2016

ECLI:NL:GHSHE:2016:637 Zaaknummer: 200. 159. 263_01

Hof: geen shockschade indien psychiatrisch ziektebeeld niet bewijsbaar

De dader bracht het slachtoffer om het leven door messteken en wurging. Enkele weken later werd de vader met het zijn overleden zoon geconfronteerd wat bij hem hevige emotionele schok teweegbracht.

De terughoudendheid waardoor de arresten Taxibus, Vilt en "moord Eindhoven" worden gekenmerkt vindt mede haar oorsprong in de betrekkelijk recente bepalingen van art. 6:107a BW en art. 6:108 BW. De wetgever heeft bij de totstandkoming van die bepalingen op basis van de destijds bestaande inzichten een weloverwogen keuze gemaakt omtrent de kring van gerechtigden en omstandigheden waaronder bij het overlijden van een persoon door anderen schadevergoeding zou kunnen worden gevorderd. Ook indien en voor zover er aanleiding zou bestaan om te dien aanzien thans tot andere afwegingen te komen gaat zulks de taak van de rechter te buiten.

Met deze terughoudendheid strookt niet om de vereisten zoals in genoemde arresten geformuleerd ver op te rekken.

De jurisprudentie biedt onvoldoende steun voor het standpunt van de vader dat geen hoge eisen zouden mogen worden gesteld aan het bewijs van het bestaan van een aantasting in de persoon. *Niet is gebleken van geestelijk letsel, in de vorm van een psychiatrisch ziektebeeld, waardoor voor vader smartengeld niet toegekend kan worden.*

Annotatie, zie : <http://repub.eur.nl/pub/80143/JA-16-annotatie-ECLINLGHSH2016637-De-Groot-en-Van-der-Zalm.pdf>

Rechtbank Zeeland-West-Brabant 29 februari 2016

ECLI:NL:RBZWB:2014:3256 Zaaknummer: 02-800970-13

Rb: geen shockschade indien niet geconfronteerd met de omstandigheden.

De dader bracht het slachtoffer om het leven door messteken en wurging. Enkele weken later werd de vader met het zijn overleden zoon geconfronteerd wat bij hem hevige emotionele schok teweegbracht. De rechtbank wees de begrafeniskosten, kosten van een gedenksteen en buitengerechtigde kosten toe. *Hoezeer ook begrijpelijk is van welk een onuitwisbare en gruwelijke ervaring hier sprake moet zijn, toch maakt het restrictieve wettelijke stelsel hier dat deze schade niet voor vergoeding in aanmerking komt. Van waarneming van het ombrengen van het slachtoffer is geen sprake. Van een directe confrontatie met de gevolgen daarvan evenmin. De confrontatie kan weliswaar ook plaatsvinden kort nadat de gebeurtenis heeft plaatsgevonden maar de aard van shockschade brengt mee dat deze schade in het algemeen slechts voor vergoeding in aanmerking komt indien de betrokkene rechtstreeks wordt geconfronteerd met de omstandigheden waaronder het ongeval heeft plaatsgevonden. Daarvan is geen sprake.*

Rechtbank Gelderland 11 november 2016

ECLI:NL:RBGEL:2016:5852 Zaaknummer: C/05/294607 / HA ZA 15-704 / 167 / 57 / 103

<http://stichtingpiv.nl/rb-shockschade-e-40-000-voor-zoon-die-vermoorde-moeder-vindt-shockschade-andere-familieleden-afgewezen/>

Rb: shockschade € 40.000,- voor zoon die vermoorde moeder vindt, shockschade andere familieleden afgewezen

Vrouw wordt door ex-partner om het leven gebracht. *Vader, moeder, broer, zus en (destijds) 7-jarige zoon van vrouw vorderen vergoeding van immateriële schade. 1. De rechtbank wijst smartengeld van eisers af.* Het stelsel van de wet (art 6:108 BW) staat aan toekenning van een vergoeding immateriële schade in de weg. *2. De rechtbank wijst € 40.000,- aan shockschade van de zoon toe. De zoon heeft de volgende ochtend het gekneusde en gebroken dode lichaam van zijn moeder heeft gevonden, liggend in een plas bloed. De rechtbank is van oordeel dat sprake is van een directe en rechtstreekse confrontatie met de gevolgen van het misdrijf en dat hij bij deze confrontatie een ernstige psychische schok (PTSS) heeft opgelopen. 3. Shockschade van overige eisers afgewezen*

Rechtbank Den Haag 7 december 2016

ECLI:NL:RBDHA:2016:15321 Zaaknummer: C-09-502621-HA ZA 15-1434

Rb: gederfd levensonderhoud en *shockschade toegewezen na doodsteken vader*. Normering van het Nibud van kosten voor levensonderhoud voor uitwonende studenten.

De vader van eiseres (HBO-studente) is doodgestoken door de ex-echtgenoot van zijn nieuwe vriendin. Zij woonde bij haar vader en diens vriendin. *1. Eiseres vordert gederfd levensonderhoud (ex*

art. 6:108 BW) tot 2 ½ jaar na afstuderen. De rechtbank beperkt de vordering tot een half jaar na afstuderen en knoopt aan bij de normering van het Nibud van kosten voor levensonderhoud voor uitwonende studenten. De stelling van benadeelde dat zij de leefomstandigheden waarin zij en haar vader verkeerden op kosten van gedaagde moet kunnen handhaven, honoreert de rechtbank niet. 2. Begrafeniskosten. De rechtbank acht een bedrag van € 13.307 niet buitensporig. 3. *Shockschade. € 10.000,- wegens immateriële schade toegewezen (€ 25.000,- gevorderd). Eiseres is kort na de steekpartij geconfronteerd met het lichaam van haar overleden vader; zij heeft genoegzaam aangetoond dat sprake is van geestelijk letsel als gevolg van de confrontatie.* Studievertraging door shockschade op basis van de Richtlijn van DLR toegewezen (HBO-opleiding: € 19.575).

Rechtbank Rotterdam 4 oktober 2017

C/10/512371/HA ZA 16-1018

Geen shockschade bij het stoffelijk overschot moeten identificeren in het mortuarium

NB Tegen deze uitspraak is hoger beroep aangetekend: Uitspraak HOF Den Haag 23-07-2019 C/10/512371 HA ZA 16-1018: Het hof oordeelt- anders dan de rechtbank.

Het hof verklaart voor recht dat is voldaan aan het confrontatievereiste, zodat zij recht hebben op vergoeding van shockschade, mits geestelijk letsel in de zin van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld wordt vastgesteld.

2.1. Op 17 februari 2015 is D (hierna D) aangereden door een vuilniswagen van V. D fietste op de 1e Pijnackerstraat te Rotterdam en was even tevoren langs de toen nog stilstaande vuilniswagen gereden. Toen zij ter hoogte van de rechter zijspiegel van de vuilniswagen fietste, trok de vuilniswagen op om vanuit de 1e Pijnackerstraat rechts afslaand de Zwart Janstraat op te rijden. De wagen is op het kruisingsvlak van beide straten met de voorkant tegen het achterwiel van de fiets van D aangereden. D is gevallen en onder de vuilniswagen terecht gekomen. Zij is ter plaatse overleden.

3.1. Y c.s. vorderen - samengevat - voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad:

I een verklaring voor recht dat ten aanzien van Y c.s. is voldaan aan het confrontatievereiste op grond waarvan zij, als sprake is van als gevolg van de confrontatie veroorzaakt geestelijk letsel, in aanmerking komen voor een vergoeding wegens shockschade;

II ABN AMRO c.s, hoofdelijk te veroordelen tot betaling van € 17.500,00 aan elk van hen als vergoeding van affectieschade;

4.2.2 De grondslag van de vordering tot vergoeding van shockschade is dat Y c.s. door de aanrijding zelf schade hebben geleden, en wel als gevolg van de confrontatie met het stoffelijk overschot van D. Het uitgangspunt wordt hier gevormd door art. 6:106 BW. In het Taxibus-arrest (ECLI:NL:HR:2002:AD5356. NJ 2002/240) heeft de Hoge Raad overwogen:

Indien iemand door overtreding van een veiligheids- of verkeersnorm een ernstig ongeval veroorzaakt handelt hij in een geval als hier bedoeld niet alleen onrechtmatig jegens degene die deintengevolge is gedood of gekwetst, maar ook jegens degene bij wie door het waarnemen van het ongeval of door de directe confrontatie met de ernstige gevolgen ervan, een hevige emotionele schok wordt teweeggebracht, waaruit geestelijk letsel voortvloeit, hetgeen met zich met name zal kunnen voordoen

indien iemand tot de aldus getroffene in een nauwe affectieve relatie staat, bij het ongeval is gedood of gewond. De daardoor ontstane immateriële schade komt op grond van het bepaalde in art. 6:106 lid 1, aanhef en onder b. BW voor vergoeding in aanmerking.

In een recent arrest heelt de HR diezelfde criteria bevestigd (HR 27-09-2016, ECLI:NL:HR:2016:2201, NJ 2017, 88). Dat is weliswaar gewezen in een strafzaak, maar de relevante overweging ziet op de vordering van de benadeelde partij, die naar de gewone civiele aansprakelijkheidsrechtelijke regels moet worden beoordeeld. De rechtbank neemt dan ook deze criteria als uitgangspunt.

4.2.3 Dat Y c.s. het ongeval zelf niet ter plaatse hebben waargenomen staat vast. Zij hebben wel, enige tijd later, een filmpje (afkomstig van een ter plaatse in het kader van de bewaking van de openbare orde opgestelde camera) gezien van het (begin van het) ongeval. Foto's - stilstaande beelden - van het filmpje behoren tot de gedingstukken. Daarop is te zien dat D langs de vuilniswagen fietst en dat de vuilniswagen gaat rijden en de fiets van D raakt. Dat D daadwerkelijk door de vuilniswagen wordt geraakt en onder de wielen terechtkomt is niet te zien. Evenmin zijn het hoofd en/of lichaam van D en haar verwondingen vlak na het ongeval te zien. **Naar het oordeel van de rechtbank is het waarnemen van dat filmpje daarom niet te beschouwen als het waarnemen van het ongeval en evenmin als een confrontatie als hiervoor bedoeld. Y c.s. hebben ook niet onderbouwd dat door dit filmpje een hevige emotionele schok te weeg is gebracht; in de verklaringen van de ouders die ter terechtzitting in het geding zijn gebracht en in de reeds eerder overgelegde verklaring van Y c.s. wordt het filmpje niet genoemd.**

4.2.4 Evenzeer staat vast dat Y c.s. het stoffelijk overschot van D niet kort na het ongeval op straat hebben gezien. Y c.s. hebben wel later het stoffelijk overschot van D moeten identificeren in het mortuarium. In het algemeen is dan, zoals ABN AMRO c.s. stellen en Y c.s. niet betwisten, sprake van een gewassen en opgebaard lichaam, maar concrete stellingen van Y c.s. op dat punt ontbreken. In het algemeen geldt dat een dergelijke identificatie van een stoffelijk overschot met name dient om vast te stellen of de veronderstellingen van de autoriteiten omtrent de identiteit van de overledene juist zijn. De vaststelling dat het getoonde stoffelijk overschot inderdaad dat van D was is met name een bevestiging van het feit dat zij is gestorven.

4.2.5 De rechtbank twijfelt er geen moment aan dat die vaststelling voor Y c.s. uitermate moeilijk en heel erg verdrietig is geweest en dat het geheel een zeer diepe indruk heeft gemaakt, zeker nu D nog zo jong was. Het verkrijgen van die zekerheid omtrent de dood is evenwel niet de confrontatie zoals deze is bedoeld in de aangehaalde jurisprudentie. Het gaat daar met name om de schok die teweeggebracht wordt door de directe confrontatie met de directe gevolgen van het ongeval, zoals het zien liggen van het slachtoffer meteen na het ongeval met alle zichtbare en tastbare gevolgen daarvan. Voorts geldt dat door Y c.s. geen specifieke of concrete stellingen zijn betrokken aangaande die identificatie en de emotionele gevolgen die zij daarvan eventueel hebben ondervonden. In de verklaringen van de vader en de broer van D wordt de identificatie niet genoemd. De moeder van D heeft in haar verklaring geschreven "je kind in het lijkenhuis te zien en het levenslange trauma dat dit met zich meebrengt" en in de slachtofferverklaring in de strafzaak "mijn dochter, vlees van mijn vlees, zag ik levenloos liggen". Beide uitingen zien slechts op voormelde bevestiging van de dood en hoe erg het was om dat feit bevestigd te zien.

4.3 Per saldo is ter onderbouwing van de vordering op dit punt volstaan met de stelling dat Y c.s. door de identificatie diep getroffen zijn. Dat nabestaanden diep getroffen zijn door de dood van hun naaste is meer dan begrijpelijk, maar volstaat in dit verband niet. Dat betekent dat aan het confrontatievereiste niet is voldaan en de vordering onder I wordt afgewezen.

NB Tegen deze uitspraak is hoger beroep aangetekend: Uitspraak HOF Den Haag 23-07-2019 C/10/512371 HA ZA 16-1018: Het hof oordeelt- anders dan de rechtbank.

Het hof verklaart voor recht dat is voldaan aan het confrontatievereiste, zodat zij recht hebben op vergoeding van shockschade, mits geestelijk letsel in de zin van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld wordt vastgesteld.

Rechtbank Midden-Nederland 28 maart 2018

C/16/427838 / HA ZA 16-891 **Geen shockschade bij confrontatie in het mortuarium, aard normschending**

[eiser], geboren op 10 juni 1962, heeft op 4 maart 2013 een chirurgische ingreep ondergaan in het Esthetisch Medisch Centrum Bosch en Duin (hierna: het EMC) in Bosch en Duin, gemeente Zeist, waar zij na de ingreep een nacht ter observatie moest blijven.

De geregistreerd partner van [eiser], de heer [overledene] (hierna: [overledene]), geboren op 18 juni 1956, heeft [eiser] op 4 maart 2013 in het EMC bezocht en het EMC in de avond verlaten. Toen hij richting de parkeerplaats liep is hij gestruikeld over een laag muurtje en is hij enkele meters naar beneden gevallen. [overledene] is in de ochtend van 5 maart 2013 gevonden en gebleken is dat hij door de val is overleden.

4.29. [eiser] stelt dat zij recht heeft op vergoeding van shockschade. Hiertoe voert zij aan dat zij lijdt aan een posttraumatische-stressstoornis (hierna: PTSS), ontstaan als gevolg van de confrontatie met het levenloze lichaam van [overledene]. Hiertoe voert zij aan dat zij op 6 maart 2013 naar het mortuarium is geweest om [overledene] te zien. Zij wist op dat moment niet dat [overledene] op zijn hoofd was gevallen. Toen zij hem zag was hij geheel naakt en niet gewassen. Zijn hele lichaam, ook zijn gezicht, was bont en blauw en hij had schaafplekken en bloedplekken. Zijn schedel was provisorisch gehecht. [eiser] voert aan dat zij niet was voorbereid op een dergelijke confrontatie. Ter onderbouwing van haar stelling dat de PTSS een gevolg is van de onverwachte confrontatie met het ongeprepareerde lichaam van [overledene] heeft zij een verklaring van haar huisarts overgelegd.

De rechtbank is echter van oordeel dat deze confrontatie niet is aan te merken als een directe confrontatie met de ernstige gevolgen van het ongeval als bedoeld in liet Taxibusarrest. Hiertoe wordt overwogen dat [eiser] de dag vóórdat zij [overledene] in het mortuarium zag al te horen had gekregen dat hij was overleden ten gevolge van een val, zodat er enige tijd verstreken was tussen het moment dat zij hoorde van zijn overlijden en de confrontatie met zijn levenloze lichaam. Tevens speelt de ernst van de normschending hierbij een rol. Het is voorstelbaar dat indien [overledene] zou zijn overleden als gevolg van bijvoorbeeld een opzettelijk gepleegd geweldsmisdrijf minder zware eisen worden gesteld aan het directe confrontatie-vereiste dan in deze situatie, waarbij [overledene] ten gevolge van een zeer ongelukkige val is overleden. De vraag of de PTSS is ontstaan als gevolg van de confrontatie met het lichaam van [overledene] dan wel als gevolg van het overlijden van [overledene] op zich, behoeft gelet hierop geen bespreking meer. Gezien het voorgaande zal de door [eiser] gevorderde verklaring voor recht inzake de shockschade worden afgewezen, evenals het in zoverre gevorderde voorschot.

Rechtbank Overijssel 16 mei 2018

ECLI:NL:RBOVE:2018:1712 Zaaknummer: C/08/205444 / HA ZA 17-340

Rb: **affectieschade en shockschade nabestaanden wegens zwijgen over moord afgewezen**

Vordering tot vergoeding van immateriële schade door nabestaanden van een slachtoffer wegens het door de veroordeelde langdurig zwijgen over de moord en verkrachting van het slachtoffer en de aantasting van de nagedachtenis van het slachtoffer. **Geen anticipatie op het inmiddels aangenomen wetsvoorstel tot vergoeding van affectieschade.** “Dat eiseressen behoefte hebben aan erkenning van hun leed is invoelbaar en de rechtbank heeft daarvoor begrip. Dat neemt niet weg dat op basis van de thans geldende wetgeving geen aanspraak bestaat op vergoeding van schade, zoals door eiseressen van gedaagde is gevorderd. De vorderingen zullen daarom worden afgewezen.

Gerechtshof Den Haag 07-08-2018

ECLI:NL:GHDHA:2018:1838 - / 200.206.951

(Hoger beroep op rechtbank 7-12-2016 : C/09/502621 / HA ZA 15-1434) (zie eerder)

Eenoudergezin. De 24 jarige vrouw (3e jaars HBO studente) woonde ten tijde van het overlijden van haar vader samen met hem in de aan hem toebehorende woning. Zij vordert shockschade en gedeerd levensonderhoud, waaronder huishoudelijke hulp. Haar vader is doorgestoken door de ex-echtgenoot van zijn nieuwe vriendin.

Shockschade en affectieschade

7.2 Zoals hiervoor overwogen, komt immateriële schade die bestaat uit het verdriet (en de eventuele spanningen) om het overlijden van een naaste – hoe begrijpelijk die gevoelens ook zijn – tot op heden op grond van de wet niet voor vergoeding in aanmerking. Alleen wanneer sprake is van geestelijk letsel (een in de psychiatrie erkend ziektebeeld) als gevolg van het waarnemen van het gebeuren waardoor de naaste overleden is, of de directe confrontatie met de ernstige gevolgen daarvan, komt toekenning van shockschade op basis van artikel 6:106 lid 1 sub b BW in beeld.

Het hof is van oordeel dat [appellante] nog onvoldoende aannemelijk heeft gemaakt dat in haar geval sprake is van shockschade als hiervoor bedoeld en niet van (louter) affectieschade. Ter onderbouwing van de door haar gestelde shockschade heeft zij slechts de hiervoor in rov. 2.6 en 2.7 weergegeven verklaringen overgelegd. Op basis van die verklaringen kan niet worden vastgesteld dat zij lijdt aan een post-traumatische-stressstoornis (als door haar gesteld). De huisarts meldt immers dat sprake is van klachten die een vermoeden kunnen opleveren van een post-traumatische-stressstoornis, terwijl de psycholoog slechts melding maakt van posttraumatische stressklachten t.g.v. de moord op haar vader. Uit deze verklaringen kan niet met voldoende zekerheid worden afgeleid dat sprake is van een psychiatrisch ziektebeeld (zoals een post-traumatisch stress syndroom), noch dat dit ziektebeeld (zo daar al sprake van zou zijn) het gevolg is geweest van de directe confrontatie van [appellante] met haar overleden vader (en dus niet van het feit van overlijden op zich). Dit geldt te meer omdat [appellante] de steekpartij zelf niet heeft gezien, en pas enige tijd later hem voor de deur heeft zien liggen toen zij onder begeleiding van een politieagent de woning verliet. Anderzijds blijkt uit de hiervoor onder 2.7 weergegeven verklaring van Jonker, dat [appellante] werd behandeld met EMDR en cognitieve gedragstherapie. Nu EMDR veelal wordt toegepast als traumatherapie en

verder vaststaat dat sprake is van een affectieve (familie) relatie en dat als zodanig voldaan is aan het confrontatievereiste, ziet het hof aanleiding een psychiatrische expertise te gelasten ten einde antwoord te verkrijgen op de volgende vragen:

Gerechtshof Den Haag 22 januari 2019

ECLI:NL:GHDHA:2019:43, Shockschade door het waarnemen van doodsteken van vriend door ex € 20.000

Appellant, de ex van geïntimeerde, is schuldig bevonden aan doodslag op haar nieuwe vriend en veroordeeld tot een gevangenisstraf van negen jaar. Haar werd € 10.000 toegewezen wegens shockschade. Voor shockschade is niet vereist dat de gelaedeerde in een bepaalde familierechtelijke relatie staat tot de overledene, al dient de kring van gerechtigden niet al te ruim te worden getrokken. Vast staat dat sprake was van een affectieve relatie, ook dat geïntimeerde de steekpartij heeft waargenomen. Eveneens staat in voldoende mate vast dat sprake is van geestelijk letsel bestaande uit een in de psychiatrie erkend ziektebeeld, PTSS en ernstige depressieve stoornis als gevolg van het gebeurde. Dat de psychiater een goede bekende is van geïntimeerde en haar eerder heeft behandeld, maakt niet dat hij niet als deskundig kan gelden of per definitie niet objectief is. Bij de begroting van immateriële schade is de rechter niet gebonden aan de gewone regels omtrent stelplicht en bewijslast. Het hof acht een vergoeding van € 20.000,-- billijk.

Gerechtshof Den Haag 23-07-2019

C/10/512371 HA ZA 16-1018: shockschade, met identificeren verminkt lichaam is voldaan aan confrontatievereiste

De 20-jarige dochter/zus van appellanten is dodelijk verongelukt als gevolg van een aanrijding met een vuilniswagen. Appellanten hebben haar kort daarna moeten identificeren en zijn geconfronteerd met het ernstig verminkte lichaam. Het hof oordeelt- anders dan de rechtbank- dat voldaan is aan het confrontatievereiste. Het hof overweegt dat hiervoor niet is vereist dat de nabestaande direct betrokken of aanwezig is geweest de gebeurtenis waardoor het slachtoffer is overleden. Voldoende is dat een rechtstreeks verband bestaat tussen het gevaarzettend handelen enerzijds en het geestelijk letsel dat een derde door de confrontatie met de gevolgen van dit handelen oploopt anderzijds. Deze confrontatie kan ook plaatsvinden (kort) nadat de gebeurtenis die tot de dood of verwonding van een ander heeft geleid, heeft plaatsgevonden. (zie r.o. 3.7) Het hof verklaart voor recht dat is voldaan aan het confrontatievereiste, zodat zij recht hebben op vergoeding van shockschade, mits geestelijk letsel in de zin van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld wordt vastgesteld.

3.7

Voor de toekenning van shockschade is gelet op de door de Hoge Raad in het Taxibus-arrest gebezigde formulering niet vereist dat degene die daarop als nagelaten betrekking aanspraak maakt, bij de verweten gedraging of gebeurtenis, toen deze plaatsvond, direct betrokken is geweest of bij het ongeval of de gebeurtenis waardoor het slachtoffer is

overleden aanwezig is geweest. Voldoende is dat een rechtstreeks verband bestaat tussen het gevaarzettend handelen enerzijds en het geestelijk letsel dat een derde door de confrontatie met de gevolgen van dit handelen oploopt anderzijds. Deze confrontatie kan ook plaatsvinden (kort) nadat de gebeurtenis die tot de dood of verwonding van een ander heeft geleid, heeft plaatsgevonden. Deze interpretatie sluit aan bij de uitleg die in bredere kring aan het Taxibus-arrest wordt gegeven. Zo schrijft de Minister van Justitie in zijn brief aan de Tweede Kamer van 8 december 2014 (TK 2004-2005, 28 781, nr. 8) : “Dit duidt erop dat de Hoge Raad als regel de voorwaarde stelt dat men aanwezig moet zijn geweest bij het ongeval, danwel nadien getuige moet zijn geweest van de ongevalplaats met de schokkende gevolgen. Door de woorden in het algemeen wordt evenwel ruimte gelaten voor een ruimere invulling van het begrip confrontatie, en dus voor verdere ontwikkelingen en nuanceringen. Zo valt bijvoorbeeld niet uit te sluiten dat naasten die na het ongeval thuis of in het ziekenhuis op de hoogte worden gebracht van het overlijden, onder omstandigheden ook voor de vergoeding van hun eventuele shockschade in aanmerking komen.”

3.8 Het gaat dus om de relevante omstandigheden van het geval. Vaststaat dat [naam dochter] ter plaatse van het ongeval is overleden als gevolg van het feit dat zij met haar bovenlichaam en hoofd onder de rijdende vuilniswagen is gekomen, met diverse uiterlijke verwondingen als gevolg. Het proces-verbaal van onnatuurlijke dood vermeld daarover: “Uiterlijke verwondingen Schedel meerdere plaatsen gebroken, oogkassen meerdere plaatsen gebroken, jukbeenderen meerdere plaatsen gebroken, kaak op meerdere plaatsen gebroken, meerdere ribben gebroken zowel links als rechts. Letsel binnenzijde rechterarm, bloeditstortingen rechterhand, bloeditstorting linker boven en onderarm. Benen onder bloeditstortingen. Voertuig is gereden over het bovenlichaam boven de navel. Grootste letsel hoofd en ribben”.

Uit het voorgaande leidt het hof af dat de zichtbare gevolgen van deze zeer ernstige verwondingen met name aan het (op meerdere plaatsen gebroken) hoofd ten tijde van de identificatie in het mortuarium – ondanks dat het lichaam was gewassen en opgebaard – nog steeds aanwezig waren (in ieder geval in die zin dat [naam dochter] “onherkenbaar was”, zoals [appellant 2] heeft verklaard). Het hof acht het aannemelijk dat deze gevolgen, in combinatie met hetgeen [appellanten] onder meer aan de hand van camerabeelden van het begin van het ongeval (waarop te zien is dat de vrachtwagen de achterkant van de fiets van [naam dochter] raakt) en de in het strafdossier opgenomen verklaringen van de getuigen omtrent het ongeval hebben vernomen, een hevige emotionele schok bij [appellanten] teweeg hebben gebracht. Het enkele feit dat het (rechtstreeks) waarnemen van het ongeval zelf of het waarnemen van [naam dochter] direct na het ongeval liggend op straat, mogelijk nog ingrijpender zal zijn geweest dan het waarnemen van – de ernstig verminkte – [naam dochter] in het mortuarium (nadat zij was gewassen en opgebaard) doet daaraan niet af. De kennis over de feitelijke toedracht, in combinatie met de waarneming van [naam dochter] in het mortuarium kort na het ongeval, maakt dat moet worden aangenomen dat [appellanten] zich bij die identificatie een duidelijk en concreet beeld hebben kunnen vormen van de omstandigheden waaronder [naam dochter] is overleden en de gevolgen daarvan. Hetgeen door ABN Amro c.s. in algemene zin is opgemerkt over de mogelijkheden om bij opbaring letsel minder zichtbaar te maken doet aan het voorgaande niet af, gezien de ernst van de

uiterlijke verwondingen zoals hiervoor omschreven. Bij deze stand van zaken kan naar het oordeel van het hof worden geoordeeld dat aan het zogenoemde confrontatievereiste is voldaan. Het hof merkt daarbij nog op dat niet relevant is dat in de slachtofferverklaringen van [appellanten] niet specifiek is ingegaan op de verminkingen die zij bij [naam dochter] hebben waargenomen ten tijde van de identificatie in het mortuarium. Gezien de aard en functie van de slachtofferverklaring is voor de hand liggend om in die verklaring met name het verdriet om het verlies van hun dochter te benadrukken.

Het hof:

– vernietigt het tussen partijen gewezen vonnis van de rechtbank Rotterdam van 4 oktober 2017,

verklaart voor recht dat ten aanzien van zowel [appellante] , [appellant 1] als [appellant 2] is voldaan aan het confrontatievereiste, op grond waarvan zij – indien komt vast te staan dat sprake is van als gevolg van de confrontatie veroorzaakt geestelijk letsel in de zin van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld – in aanmerking komen voor vergoeding van shockschade;

Rechtbank Limburg 19-11-2019

(strafzaak): € 5000,- shockschade toegekend aan familieleden na dodelijk verkeersongeval

ECLI:NL:RBLIM:2019:10390

De rechtbank veroordeelt vrouw tot gevangenisstraf voor het veroorzaken van een ongeval, waarbij een 20 jarige fietsster is overleden. De rechtbank kent aan de ouders en broers van het meisje ieder € 5000,- wegens shockschade toe. De rechtbank overweegt hierbij dat zij in een nauwe affectieve relatie staan, sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld (PTSS) en dat zij na het ongeval direct zijn geconfronteerd met de gevolgen van het verkeersongeval: aanvankelijk toen zij ter plaatse kwamen en het lichaam van het slachtoffer onder een wit zeil op straat zagen liggen en later toen zij het ontzielde en ernstig gehavende lichaam van het slachtoffer onder ogen kregen. Gevorderd waren de bedragen genoemd in de -toen nog niet ingegane- wet affectieschade.

Rechtbank Zeeland-West-Brabant 19-11-2019

(strafzaak): affectieschade en shockschade toegekend aan familieleden na moord op moeder

ECLI:NL:RBZWB:2019:5033

Man die lijdt aan psychotische stoornis vermoordt zijn moeder; hij krijgt hiervoor TBS-maatregel met dwangverpleging opgelegd. 1. De rechtbank wijst affectieschade toe aan andere zoon, dochter en schoondochter. 2. De rechtbank oordeelt dat is voldaan aan de vereisten voor shockschade; weliswaar waren zij de moord niet waargenomen, maar wel is geweest van een hevige emotionele schok door directe confrontatie met de ernstige gevolgen van het feit. Shockschade zoon: € 15.000,- (hij heeft moeder identificeren, is geconfronteerd met vele bloedsporen en heeft zware depressie.

Shockschade dochter en schoondochter: € 7500,- (geconfronteerd met bloedsporen en psychiatrisch erkend ziektebeeld. Ook materiele schade wegens shockschade (huishoudelijk hulp en zelfwerkzaamheid) toewijsbaar, maar is te complex voor strafgeding. Niet-ontvankelijkverklaring; zij kunnen de vordering bij de burgerlijke rechter aanbrengen.

Voor [benadeelde partij 1] geldt dat hij zijn moeder geïdentificeerd heeft en is geconfronteerd met de vele bloedsporen in en om de woning, die hij heeft opgeruimd. Verder heeft hij zijn broer met bebloede handen voor zijn woning zien staan schreeuwen, terwijl hij inmiddels te horen had gekregen dat zijn broer zijn moeder iets had aangedaan.

Voor [benadeelde partij 2] geldt dat zij na het feit een deel van het lichaam van haar moeder heeft gezien en is geconfronteerd met de vele bloedsporen in en om de woning van haar moeder.

Voor [benadeelde partij 3] geldt dat zij haar schoonmoeder niet heeft gezien, maar wel is geconfronteerd met de vele bloedsporen in en om de woning. Verder heeft zij haar zwager met bebloede handen voor haar woning zien staan schreeuwen, terwijl zij inmiddels te horen had gekregen dat hij haar schoonmoeder iets had aangedaan.

De rechtbank is van oordeel dat in deze gevallen sprake is geweest van een hevige emotionele schok door directe confrontatie met de ernstige gevolgen van het feit. Door het zien van de bloedsporen, gecombineerd met de overige omstandigheden én de wetenschap van wat er is gebeurd, hebben zij zich een voorstelling kunnen maken van de gruwelijkheden die hun (schoon)moeder zijn overkomen, met wie zij een nauwe affectieve relatie hadden.

Rechtbank 12-12-2019

Strafzaak ECLI:NL:RBROT:2019:10581

De rechtbank veroordeelt dader tot 30 maanden gevangenisstraf voor poging tot doodslag. 1. De rechtbank kent aan de ouders van het meisje een vergoeding voor affectieschade toe van ieder € 17.500,-. 2. De rechtbank constateert dat niet alleen de ouders van het slachtoffer als naasten kunnen worden aangemerkt, maar ook haar zus, nu zij ook in het verleden zeer nauw in het leven van het slachtoffer betrokken is geweest en nog is. **Aan de zus wordt € 15.000,- affectieschade toegekend.**

Rechtbank Amsterdam 8 januari 2020

ECLI:NL:RBAMS:2020:51

strafzaak: geen shock- en affectieschade voor ouders na seksueel misbruik dochter

SAMENVATTING:

13-jarige jongen misbruikt jonger stiefzusje. Vader en moeder vorderen een vergoeding wegens shock- en affectieschade. 1. Shockschade afgewezen. **De moeder heeft geen gegevens overgelegd, waaruit blijkt dat zij door het waarnemen van het ten laste gelegde aan een in de psychiatrie erkend ziektebeeld lijdt.** 2. **T.a.v. de affectieschade geldt dat bij hun dochter PTSS is gediagnostiseerd, maar het is onduidelijk of dit letsel zonder meer blijvend is. PTSS is in veel gevallen met traumatherapie te behandelen.** De rechtbank is van oordeel dat een verdere behandeling van deze vordering een onevenredige belasting van het strafgeding zal opleveren, omdat het een ingewikkelde schadepost betreft en bijvoorbeeld het toestaan van nadere bewijslevering zou betekenen dat de behandeling

van de strafzaak moet worden aangehouden. De benadeelde partij kan haar vordering voor wat betreft de immateriële schade bij de burgerlijke rechter aanbrengen.

Rechtbank Den Haag 27-01-2020

Strafzaak, zaaknummer 09/842012-19, ECLI:NL:RBDHA:2020:450

Een 28-jarige man is vandaag door de rechtbank veroordeeld tot een gevangenisstraf van 10 jaar voor een steekpartij met dodelijke afloop in de Weimarstraat op 17 januari 2019. Het slachtoffer, een 25-jarige Hagenaar, kreeg een messteek in zijn hart en overleed de volgende ochtend aan zijn verwondingen in het ziekenhuis. De rechtbank legt de verdachte daarom een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 10 jaren op, met aftrek van het voorarrest.

Affectieschade vader en moeder toegewezen, ieder € 17.500,- (vergoeding in geval misdrijf)

Affectieschade van de broer van het slachtoffer.

Hij heeft gesteld dat hij en het slachtoffer naast broers ook beste vrienden en sinds een aantal jaar ook huisgenoten waren. Zij gingen samen naar de sportschool en gingen samen op stap. Deze stellingen zijn door de verdediging niet betwist, zodat de rechtbank dit als vaststaand zal aannemen. Naar het oordeel van de rechtbank wijst dit alles op een zodanige nauwe persoonlijke relatie tot de overledene dat uit de eisen van redelijkheid voortvloeit dat [broer slachtoffer] voor de toekenning van een schadevergoeding als naaste in de zin van artikel 6:108 lid 3 BW moet worden aangemerkt (artikel 108 lid 4 onder g BW). Ook [broer slachtoffer] heeft om die reden recht op de door hem gevorderde schadevergoeding van € 17.500,-. Dit deel van zijn vordering zal dan ook worden toegewezen.

Rechtbank 19-02-2020

ECLI:NL:RBROT:2020:1460

Doodslag op ex-vrouw door haar veelvuldig te steken met een mes; veroordeling tot gevangenisstraf van 7 jaar en TBS. 1. *De rechtbank kent affecties toe aan de kinderen en aan de kleinkinderen.* Voor de kleinkinderen had het slachtoffer duurzaam in gezinsverband de zorg, zodat zij recht hebben op een vergoeding van affectieschade ter hoogte van € 17.500,-. 2. Toekenning vergoeding wegens shockschade van € 25.000,- aan kind en kleinkind die bij de doodslag aanwezig waren en die een in de psychiatrie erkend ziektebeeld hebben opgelopen.

Rechtbank Gelderland 03-02-2020

Strafzaak ECLI:NL:RBGEL:2020:1397

Vrijspraak moord en doodslag. Bewezenverklaring zware mishandeling, terwijl het feit de dood ten gevolge heeft. Causaal verband tussen het steken met het mes, het bloedverlies en de doodsoorzaak staat voldoende vast.

Toewijzing affectieschade moeder *en afwijzing affectieschade broer en zus*

De broers en zussen van slachtoffers komen echter niet standaard voor vergoeding in aanmerking. Om voor vergoeding van affectieschade in aanmerking te komen moet er bijvoorbeeld sprake zijn van een bijzonder affectieve relatie of zorgrelatie. De rechtbank is van oordeel dat niet is gebleken van een relatie die juridisch gezien als zodanig kan worden aangemerkt. De gevorderde affectieschade dient daarom niet-ontvankelijk te worden verklaard.

Rechtbank Gelderland 29-06-2020

ECLI:NL:RBGEL:2020:3155

Rb (straf): flatbrand na vuurwerk, affectieschade voor broers en zussen afgewezen

12- en 13- jarige jongens worden veroordeeld voor brandstichting door het afsteken van vuurwerk in de hal van een flatgebouw met dodelijke afloop. Geen straf. Affectieschade: 1. Aan ouders en kinderen wordt vergoeding van affectieschade toegekend. 2. **Affectieschade voor broers en zussen wordt afgewezen. De rechtbank overweegt dat het uitgangspunt in de wet is dat broers en zussen geen aanspraak kunnen maken op vergoeding van affectieschade. Alleen in heel bijzondere gevallen, waarin sprake is van een hechte affectieve relatie, is ook ruimte voor vergoeding van affectieschade aan een broer of zus (hardheidsclausule).** De rechtbank onderkent dat het zusje van het omgekomen jongetje een groot verlies heeft geleden en dat zij haar broertje mist. Maar er zijn **onvoldoende bijzonderheden gesteld die een beroep op de hardheidsclausule mogelijk maken.** Ten aanzien van de vordering van de zus van de vader overweegt de rechtbank dat uit wat er is aangevoerd blijkt dat er sprake was van een betrokken en liefdevolle broer-zus relatie, maar er zijn onvoldoende bijzonderheden gesteld om een beroep op de wettelijke hardheidsclausule te rechtvaardigen. **Affectieschade van grootouders wordt eveneens afgewezen.**

Rechtbank Amsterdam, 05-06-2020

ECLI:NL:RBAMS:2020:2814

Rb (straf): affectieschade alleen toegewezen aan ouders, vordering shockschade van ouders en zus afgewezen

Man wordt veroordeeld voor het doodsteken van een 22-jarig slachtoffer. De ouders en zus voegen zich in strafzaak en vorderen naast materiële schade ook affectie- en shockschade. Affectieschade wordt toegewezen aan de ouders, € 20.000 per persoon. **Het uitgangspunt in de wet is dat broers en zussen geen aanspraak maken op een vergoeding van affectieschade. Alleen in heel bijzondere gevallen, waarin sprake is van een hechte affectieve relatie, is ook ruimte voor vergoeding van affectieschade aan een broer of zus.** In de toelichting op de wet wordt het voorbeeld genoemd van een broer en zus die langdurig met elkaar samenleven en voor elkaar zorgen. Alhoewel niet ter discussie staat dat de zus en haar broer een hechte band hadden, is de rechtbank van oordeel dat onvoldoende is gebleken dat tussen de zus en haar broer sprake was van zo'n bijzonder geval als hierboven genoemd. Om die reden wordt geen uitzondering gemaakt op het in de wet bepaalde uitgangspunt.

Shockschade wordt afgewezen. Voor vergoeding van shockschade is alleen ruimte als aan strenge voorwaarden is voldaan. Het begrip directe confrontatie moet daarbij beperkt worden uitgelegd. De ouders en de zus zijn in het mortuarium geconfronteerd met het lichaam van een doodgestoken gezinslid, maar dit kan niet worden gekwalificeerd als een directe confrontatie met de ernstige gevolgen van het misdrijf en/of de omstandigheden waaronder dit heeft plaatsgevonden.

Rechtbank Limburg 30 juli 2020

ECLI:NL:RBLIM:2020:5621, Bron:

Rb (straf): veroordeling tot 18 jaar voor 3 moorden, affectieschade tweelingzus en shockschade dochter afgewezen

De rechtbank veroordeelt Thijs H. tot 18 jaar cel en TBS. 1. Aan enkele nabestaanden wordt affectieschade toegekend. 2. Vergoeding van affectieschade tweelingzus van slachtoffer wordt afgewezen. De rechtbank overweegt dat de wetgever broers en zussen bewust heeft uitgesloten van de kring van gerechtigden. Dan past het de rechterlijke macht niet om buiten de bedoeling van de wetgever om deze kring uit te breiden. De wetgever heeft wel voorzien in een restcategorie, maar ook hier valt de tweelingzus niet onder. Voor de rechtbank is het volkomen helder dat zij een nauwe en affectieve relatie had met haar tweelingzus en dat zij veel pijn en verdriet ondervonden heeft en ondervindt, maar van uitzonderlijke omstandigheden, zoals de wetgever bij het maken van de restcategorie voor ogen heeft gestaan is hier onvoldoende gebleken. 3. Vergoeding shockschade van dochter van slachtoffer afgewezen. Niet voldaan aan confrontatievereiste. De rechtbank overweegt dat de moord op haar moeder, met wie zij bovendien een nauwe en affectieve relatie had, psychisch letsel teweeg heeft gebracht voldoende is komen vast te staan. Echter, een van de strikte voorwaarden voor vergoeding van shockschade is dat er sprake moet zijn geweest van ofwel het waarnemen van de moord ofwel de directe confrontatie met de ernstige gevolgen van de moord. In dit geval is enkel sprake is van een indirecte confrontatie door kennisname van berichten in de media en in het strafdossier.

Antwoorden Kamervragen over affectieschade broers en zussen

Minister Dekker beantwoordt Kamervragen over het vergoeden van affectieschade voor broers en zussen van het slachtoffer.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/09/01/antwoorden-kamervragen-over-affectieschade>

Rechtbank 22 september 2020

Strafzaak ECLI:NL:RBAMS:2020:4640 affectieschade toegewezen aan stiefvader na moord op stiefzoon

Strafzaak. 1. Dader wordt veroordeeld tot 8 jaar gevangenisstraf wegens doodsteken en tbs met dwangverpleging voor doodsteken van 29-jarige man in Warmoestraat. 2. **Vordering affectieschade voor stiefvader toegewezen. De wet noemt wel de ouders, maar niet de stiefouders. De stiefvader is feitelijk de vader van slachtoffer. De stiefvader was zijn toeziend voogd. De stiefvader heeft vanaf [slachtoffer 1] 4e levensjaar voor hem gezorgd, ook financieel. De wet staat niet toe een stiefvader gelijk te stellen met een vader. De rechtbank is echter van oordeel dat de stiefvader wel recht heeft op affectieschade omdat hem, als feitelijk vader, een beroep toekomt op de hardheidsclausule. Vordering toegewezen van € 17.500,-.**

De rechtbank erkent zonder meer dat de gevolgen van het gewelddadige overlijden van [slachtoffer 1] voor zijn nabestaanden zeer ingrijpend zijn en dat dit heeft geleid tot veel pijn en verdriet. Het zelf een beeld moeten vormen van wat er is gebeurd, moet verschrikkelijk zijn. **Om shockschade te kunnen toewijzen moet zijn voldaan aan het eerder genoemde criterium van de Hoge Raad. [benadeelde partij 1] is niet bij de doodslag aanwezig geweest. Ook is zij juridisch gezien niet direct geconfronteerd met de ernstige gevolgen van de doodslag. De indirecte en ongevraagde confrontatie met wat andere mensen over de beelden en over haar zoon op internet hebben geschreven en wat in gesprekken daarover tegen haar is gezegd, is daarvoor onvoldoende. De rechtbank wijst daarom de vordering tot vergoeding van shockschade af. De pijn en het enorme verdriet dat het gewelddadige overlijden van [slachtoffer 1] bij haar heeft veroorzaakt is betrokken in de toewijzing van de vordering voor wat betreft affectieschade.**

Rechtbank Den Haag 27-01-2020

Strafzaak ECLI:NL:RBDHA:2020:450

Een 28-jarige man is vandaag door de rechtbank veroordeeld tot een gevangenisstraf van 10 jaar voor een steekpartij met dodelijke afloop in de Weimarstraat op 17 januari 2019. Het slachtoffer, een 25-jarige Hagenaar, kreeg een messteek in zijn hart en overleed de volgende ochtend aan zijn verwondingen in het ziekenhuis. De officier van justitie heeft zich op het standpunt gesteld dat alle vorderingen voldoende zijn onderbouwd en voor volledige toewijzing in aanmerking komen.

Affectieschade € 17.500,- toegewezen voor vader, moeder (misdrijf, niet thuiswonende ouders) en met slachtoffer samenlevende broer, voor broer ook shockschade

Ten aanzien van de broer: Hij heeft gesteld dat hij en het slachtoffer naast broers ook beste vrienden en sinds een aantal jaar ook huisgenoten waren. Zij gingen samen naar de sportschool en gingen samen op stap. Deze stellingen zijn door de verdediging niet betwist, zodat de rechtbank dit als vaststaand zal aannemen. Naar het oordeel van de rechtbank wijst dit alles op een zodanige nauwe persoonlijke relatie tot de overledene dat uit de eisen van redelijkheid voortvloeit dat [broer slachtoffer] voor de toekenning van een schadevergoeding als naaste in de zin van artikel 6:108 lid 3 BW moet worden aangemerkt (artikel 108 lid 4 onder g BW). Ook [broer slachtoffer] heeft om die reden recht op de door hem gevorderde schadevergoeding van € 17.500,-. Dit deel van zijn vordering zal dan ook worden toegewezen.

Op de bewuste 17 januari 2019 is hij er getuige van geweest hoe zijn broer op enkele meters afstand van hem werd neergestoken. Voorts blijkt uit het dossier dat hij kort hierna bij zijn broer is gebleven en het bloeden heeft proberen te stoppen met zijn sjaal. Korte tijd later is zijn broer overleden. Er is diagnostisch gezien sprake van een posttraumatische stressstoornis. Dit is een in de psychiatrie erkend ziektebeeld. **€ 5.000 shockschade toegewezen.**

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 09-03-2021

ECLI:NL:GHSHE:2021:680

Hof (**strafzaak**): € 17.500,- shockschade voor ouders en zus van slachtoffer dodelijk verkeersongeval

Het hof veroordeelt vrouw tot 4 jaar gevangenisstraf wegens veroorzaken dodelijk verkeersongeval onder invloed van drugs en alcohol en daarna doorrijden. **Het hof kent aan de ouders en zus van het slachtoffer ieder € 17.500,- wegens shockschade.** Het hof stelt vast dat bij de benadeelde partijen een hevige emotionele schok is teweeggebracht door het overlijden van hun dochter respectievelijk zus en de aanblik van haar levenloze lichaam onder een wit laken op de plaats van het ongeval, zo dicht bij hun woning. Voorts hebben zij het slachtoffer pas een dag later kunnen zien en zijn zij geconfronteerd met de vele letsels die zij had opgelopen als gevolg van de aanrijding. Het heeft bij de ouders en zus geleid tot geestelijk letsel in de vorm van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld, te weten een PTSS.

Rechtbank Amsterdam, 29 maart 2021

ECLI:NL:RBAMS:2021:1417

Rb (straf): affectieschade voor oma en tante bij wie slachtoffer is opgegroeid

Slachtoffer komt door vuurwapen om het leven; dader wordt veroordeeld voor dood door schuld. De rechtbank kent een bedrag van € 17.500,- wegens affectieschade toe aan de tante en de oma van het slachtoffer. **De rechtbank overweegt daarbij dat het slachtoffer is opgegroeid in het gezin van zijn tante. Zij voedde hem op als één van haar eigen kinderen.** Hij noemde haar mama en haar kinderen waren als broers en zussen voor hem. Op zijn veertiende leeftijd is het slachtoffer bij zijn oma. **Tot aan zijn dood, op drieëntwintigjarige leeftijd, heeft hij daar in huis gewoond. Hij had zijn eigen kamer en zij kookte elke dag voor hem. Zij wordt beschreven als zijn 'tweede moeder'.** De rechtbank is van oordeel dat voor beiden sprake is van zodanig bijzondere omstandigheden en een zodanig hechte relatie dat uitzondering dient te worden gemaakt op het in de wet bepaalde uitgangspunt voor het toekennen van affectieschade.

Rechtbank Amsterdam 31 maart 2021

ECLI:NL:RBAMS:2021:1530

Rb (straf): affectieschade familieleden afgewezen, ernstig letsel staat niet vast; shockschade

SAMENVATTING:

Dader wordt tot 14 maanden veroordeeld voor poging tot doodslag voor slaan op hoofd met machete; drillrapgerelateerd geweld. 1. Slachtoffer heeft PTSS; smartengeld € 10.000,- . 2. Affectieschade ouders en zus slachtoffer. De rechtbank verklaart hen niet-ontvankelijk. **Geen sprake van een blijvende functiestoornis van 70% of meer of van letsel dat in genoemde volgende categorieën valt.** Zolang niet vast staat dat het letsel van het slachtoffer zodanig ernstig en blijvend is dat affectieschade kan worden toegekend komen de familieleden niet in aanmerking voor affectieschade. 3. **Shockschade ouders en zus slachtoffer: zonder nader onderzoek kan niet worden vastgesteld tot welke hoogte (psychische shock) schade rechtstreeks kan worden toegerekend.** Verder onderzoek daarnaar zou de strafzaak te zeer belasten. Wel € 1500,- toegekend op basis van beschikbare gegevens.

Rechtbank Den Haag 11-01-2022

(strafzaak): dodelijk verkeersongeval, geen affectieschade voor broer, shockschade voor ouders en broer

ECLI:NL:RBROT:2022:300

Man wordt veroordeeld tot 4,5 jaar gevangenisstraf voor dood door schuld in het verkeer, het rijden onder invloed en het verlaten van de plaats van het ongeval. 1. Affectieschade ouder van het overleden meisjes toegewezen. 2. **Affectieschade broer: broer niet ontvankelijk verklaard.** Aangevoerd is dat hij en het slachtoffer van kleins af aan een hechte band hadden. Zij waren maatjes voor het leven en steunden elkaar in moeilijke tijden. Deze bijzondere band tussen een broer en een zus is echter onvoldoende voor een geslaagd beroep op de hardheidsclausule. Niet is namelijk aannemelijk geworden dat is voldaan aan de bijzondere aanvullende eisen die de wetgever stelt aan een beroep op de hardheidsclausule. Nadere onderbouwing van de vordering zou een onevenredige belasting van het strafproces vormen. Niet-ontvankelijk verklaring, maar de vordering kan nog wel bij de burgerlijke rechter worden aangebracht. 3. Shockschade voor ouder na confrontatie met verminkte lichaam € 20.000,-; shockschade broer € 15.000,- .

Rechtbank Rotterdam 12 mei 2022

ECLI:NL:RBROT:2022:3665

Rb: smartengeld voor moeder na doodschieten zoon, confrontatie met zoon in ziekenhuis, PTSS

Moeder vordert smartengeld wegens aantasting in de persoon van gedaagde wegens het doodschieten van haar 17-jarige zoon. 1. In eerder tussenvonnissen heeft de rechtbank haar opgedragen te bewijzen dat zij direct is geconfronteerd met de ernstige gevolgen van het onrechtmatig handelen van gedaagde. De rechtbank oordeelt dat uit de verklaring van de moeder en de medische informatie blijkt dat zij **direct naar het ziekenhuis is gegaan en dat zij aanwezig is geweest bij het laatste gedeelte van de reanimatie.** Hiermee heeft zij aangetoond dat zij direct is geconfronteerd met de gevolgen van het beschieten van haar zoon. 2. Om te kunnen vaststellen of eiseres aanspraak heeft

op smartengeld moet worden beoordeeld of zij 'op andere wijze in haar persoon is aangetast'. Met de overlegging van de berichten en brieven van de psycholoog heeft eiseres voldoende aangetoond dat zij ernstige psychische klachten heeft ontwikkeld, niet alleen door de dood van haar zoon en het hierdoor ontstane gemis, maar ook door de directe confrontatie met zijn schokkende overlijden waardoor bij haar sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld, te weten een posttraumatische stressstoornis. Dit maakt dat eiseres aanspraak heeft op een vergoeding van haar immateriële schade.

Hoge Raad 28-06-2022

ECLI:NL:HR:2022:958

Doodslag door moeder die haar 8-jarige dochter van een flatgebouw heeft laten vallen, shockschade vader, art. 6:106 lid 1 BW. Vader in het mortuarium geconfronteerd met het stoffelijk overschot van zijn dochter

SAMENVATTING:

Ten aanzien van de moeder is bewezen verklaard dat zij haar kind opzettelijk van het kleven heeft beroofd. De verdachte heeft met opzet het slachtoffer van grote hoogte van een flatgebouw doen of laten vallen ten gevolge waarvan de dochter is overleden. Namens de vader is verzocht om toekenning van shockschade art. 6:106 lid 1 sub b BW. In deze gruwelijke zaak werd de vader in het mortuarium geconfronteerd met het stoffelijk overschot van zijn dochter en de destructieve impact van de val op haar lichaam. Als direct gevolg van de gebeurtenis is sprake van een posttraumatische stress stoornis. De vader had zich in eerste aanleg in het strafproces gevoegd met een vordering van € 100.000,- voor shockschade. Vervolgens heeft hij zich als benadeelde gevoegd in de strafzaak in hoger beroep en de vordering werd verlaagd naar € 50.000,- Gelet op de aard van de aansprakelijkheid, de ernst van de inbreuk op het rechtsgevoel, de ernst en de duur van het psychisch letsel, de gevolgen daarvan en hetgeen in vergelijkbare gevallen werd toegekend heeft het hof de vordering ter zake van shockschade toegewezen tot een bedrag van € 20.000,- De HR preciseert haar rechtspraak over shockschade. Gezichtspunten die een rol spelen:

1. De aard, de toedracht en de gevolgen van de jegens het primaire slachtoffer gepleegde onrechtmatige daad, waaronder de intentie van de dader en de aard en ernst van het aan het primaire slachtoffer toegebrachte leed
2. De wijze waarop het secundaire slachtoffer wordt geconfronteerd met de jegens het primaire slachtoffer gepleegde onrechtmatige daad en de gevolgen daarvan
3. De aard en hechtheid tussen het primaire slachtoffer en het secundaire slachtoffer. In geval van samenloop tussen een vergoeding van immateriële schade en een vaste vergoeding artikelen 6:107 lid 1 sub b en 6:108 lid 1 in samenhang met 6:108 lid 3 BW (affectieschade) zal de rechter aan de hand van de omstandigheden van het geval afwegen bij het bepalen van de hoogte van de immateriële schade in hoeverre rekening wordt gehouden met de aanspraak op affectieschade. Tegen de achtergrond van hetgeen is overwogen geeft de op basis van de omstandigheden gebaseerde toewijzing van de vordering geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting; zij is ook niet onbegrijpelijk. De omstandigheden dat de benadeelde pas op een later moment met de gevolgen is geconfronteerd en de confrontaties in het mortuarium en de foto's niet onverhoeds en onvermijdbaar waren, doen gelet op de gruwelijke toedracht, daaraan niet af.

Rechtbank Noord-Nederland 13 juli 2022

ECLI:NL:RBNNE:2022:2780

Geen uitzonderlijke nauwe persoonlijke relatie, vordering uitwonende broer en zus afgewezen

In 2020 heeft een eenzijdig verkeersongeval plaatsgevonden waarbij een vrouw om het leven is gekomen. De broer, de zus en de vader van de vrouw hebben een beroep op de schadeverzekering inzittenden (SVI) bij Achmea gedaan. Achmea heeft de affectieschade aan de vader uitgekeerd. Achmea heeft aan de broer en de zus kenbaar gemaakt dat de getuigenverklaringen niet overtuigend genoeg waren om te concluderen dat de broer en zus aanspraak kunnen maken op affectieschade. Eisers vorderen bij vonnis voor recht te verklaren dat zij recht hebben op vergoeding van affectieschade. Van belang is de uitleg van (art. 6:108 lid 4 sub g BW) de wet affectieschade en de invulling van het criterium 'nauwe persoonlijke relatie'. **De rechtbank overweegt dat het uitgangspunt is dat broers en zussen in beginsel geen aanspraak kunnen maken op vergoeding van affectieschade.** Wel kunnen zij vallen onder de hardheidsclausule van art. 6:108 lid 4 sub g BW. Vereist is dat sprake is van een nauwe, persoonlijke relatie, die zodanig is dat deze als uitzonderlijk kan worden beschouwd, en deze een normale familieverhouding overstijgt. Dit zijn uitzonderlijke situaties. Als voorbeeld wordt de situatie genoemd waarbij broers en zussen samenwonen en voor elkaar zorgen. **Hoewel sprake is van een warme familieband en het overlijden bij de broer en de zus veel leed heeft veroorzaakt, oordeelt de rechtbank dat de specifieke omstandigheden niet dusdanig uitzonderlijk zijn om een beroep op de hardheidsclausule te rechtvaardigen. De rechtbank wijst de vorderingen af.**

Hoge Raad 28 juni 2022

ECLI:NL:HR:2022:958

HR: doodslag door moeder die haar 8-jarige dochter van een flatgebouw heeft laten vallen, shockschade vader, art. 6:106 lid 1 BW. **HR preciseert haar rechtspraak over shockschade**
Gezichtspunten:

Ten aanzien van de moeder is bewezen verklaard dat zij haar kind opzettelijk van het leven heeft beroofd. De verdachte heeft met opzet het slachtoffer van grote hoogte van een flatgebouw doen of laten vallen ten gevolge waarvan de dochter is overleden. Namens de vader is verzocht om toekenning van shockschade art. 6:106 lid 1 sub b BW. In deze gruwelijke zaak werd de vader in het mortuarium geconfronteerd met het stoffelijk overschot van zijn dochter en de destructieve impact van de val op haar lichaam. Als direct gevolg van de gebeurtenis is sprake van een posttraumatische stress stoornis. De vader had zich in eerste aanleg in het strafproces gevoegd met een vordering van € 100.000,- voor shockschade. Vervolgens heeft hij zich als benadeelde gevoegd in de strafzaak in hoger beroep en de vordering werd verlaagd naar € 50.000,- Gelet op de aard van de aansprakelijkheid, de ernst van de inbreuk op het rechtsgevoel, de ernst en de duur van het psychisch letsel, de gevolgen daarvan en hetgeen in vergelijkbare gevallen werd toegekend heeft het hof de vordering ter zake van shockschade toegewezen tot een bedrag van € 20.000,-

De **HR preciseert haar rechtspraak over shockschade**. Gezichtspunten die een rol spelen:

1. De aard, de toedracht en de gevolgen van de jegens het primaire slachtoffer gepleegde onrechtmatige daad, waaronder de intentie van de dader en de aard en ernst van het aan het primaire slachtoffer toegebrachte leed.

2. De wijze waarop het secundaire slachtoffer wordt geconfronteerd met de jegens het primaire slachtoffer gepleegde onrechtmatige daad en de gevolgen daarvan. Daarbij kan onder meer worden betrokken of hij door fysieke aanwezigheid of anderszins onmiddellijk kennis kreeg van het onrechtmatige handelen jegens het primaire slachtoffer, of dat hij nadien met de gevolgen van dit handelen werd geconfronteerd. Bij een latere confrontatie kan een rol spelen in hoeverre zij onverhoeds was. Bij het aan dit gezichtspunt toe te kennen gewicht kan meewegen of het secundaire slachtoffer beroepsmatig of anderszins bedacht moest zijn op een dergelijke schokkende gebeurtenis.
3. De aard en hechtheid van de relatie tussen het primaire slachtoffer en het secundaire slachtoffer, waarbij geldt dat bij het ontbreken van een nauwe relatie niet snel onrechtmatigheid kan worden aangenomen.

Tegen de achtergrond van hetgeen is overwogen geeft de op basis van de omstandigheden gebaseerde toewijzing van de vordering geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting; zij is ook niet onbegrijpelijk. De omstandigheden dat de benadeelde pas op een later moment met de gevolgen is geconfronteerd en de confrontaties in het mortuarium en de foto's niet onverhoeds en onvermijdbaar waren, doen gelet op de gruwelijke toedracht, daaraan niet af.

Shockschade: Hoge Raad geeft aanvulling op het Taxibus-arrest

In aanvulling op het Taxibus-arrest uit 2002 heeft de Hoge Raad in een arrest van 28 juni 2022 overwogen aan de hand van welke gezichtspunten bepaald kan worden of iemand die een ander door zijn onrechtmatige daad doodt of verwondt ook onrechtmatig handelt ten opzichte van degene bij wie de confrontatie met die daad of de gevolgen daarvan een hevige emotionele schok teweeg brengt.

Het Taxibus-arrest en de vereisten voor toekenning van shockschade

In het bekende [Taxibus-arrest](#) van 22 februari 2002 heeft de Hoge Raad geoordeeld dat in de zaak die aan dat arrest ten grondslag lag de toekenning van shockschade mogelijk is. Het ging daarin om een vreselijk ongeval waarbij een meisje van toen vijf jaar oud om het leven kwam. Zij reed op haar fietsje op een woonerf en is toen aangereden door een taxibus. De taxibus is met een van de achterwielen over haar hoofd gereden. De moeder van het meisje werd door een buurvrouw gewaarschuwd. De moeder is naar de plaats van het ongeval gegaan en daar zag zij haar dochter levenloos liggen. De moeder heeft ernstig letsel opgelopen als gevolg hiervan.

De moeder heeft een vordering ingesteld tegen de WAM-verzekeraar van de taxibus tot vergoeding van haar materiële en haar immateriële schade.

De rechtbank had de vordering van de moeder afgewezen. Zij heeft tegen dat vonnis hoger beroep ingesteld. Het hof heeft de vorderingen toegewezen. De WAM-verzekeraar heeft vervolgens cassatieberoep ingesteld.

Voor wat betreft de vordering tot vergoeding van de immateriële schade (artikel 6:106 lid 1, aanhef en onder b BW) heeft de Hoge Raad geoordeeld dat daar in zaken als deze ruimte voor kan zijn. De Hoge Raad overweegt (r.o. 4.3):

"Indien iemand door overtreding van een veiligheids- of verkeersnorm een ernstig ongeval veroorzaakt, handelt hij in een geval als hier bedoeld niet alleen onrechtmatig jegens degene die dientengevolge is gedood of gekwetst, maar ook jegens degene bij wie door het waarnemen van het ongeval of door de directe confrontatie met de ernstige gevolgen ervan, een hevige emotionele schok wordt teweeggebracht, waaruit geestelijk letsel voortvloeit, hetgeen zich met name zal kunnen voordoen indien iemand tot wie de aldus getroffene in een nauwe affectieve relatie staat, bij het ongeval is gedood of gewond. De daardoor ontstane immateriële schade komt op grond van het bepaalde in art. 6:106 lid 1, aanhef en onder b, BW voor vergoeding in aanmerking. Daarvoor is dan wel vereist dat het bestaan van geestelijk letsel, waardoor iemand in zijn persoon is aangetast, in rechte kan worden vastgesteld, hetgeen in het algemeen slechts het geval zal zijn indien sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld."

Niet vereist is dat de geschrokkene direct moet zijn geconfronteerd door aanwezigheid bij de verweten gedraging of de schadeveroorzakende gebeurtenis. De Hoge Raad oordeelt op dat punt (r.o. 5.2):

"Voldoende is dat een rechtstreeks verband bestaat tussen het gevaarzettend handelen enerzijds en het geestelijk letsel dat een derde door de confrontatie met de gevolgen van dit handelen oploopt anderzijds. Deze confrontatie kan ook plaatsvinden (kort) nadat de gebeurtenis die tot de dood of verwonding van een ander heeft geleid, heeft plaatsgevonden."

De Hoge Raad vervolgt:

"De aard van deze schade brengt mee dat deze schade in het algemeen slechts voor vergoeding in aanmerking komt indien (i) de betrokkene rechtstreeks wordt geconfronteerd met de omstandigheden waaronder het ongeval heeft plaatsgevonden en, (ii) deze confrontatie bij de betrokkene een hevige schok teweeggebracht heeft, hetgeen zich met

name kan voordoen indien sprake is van een nauwe (affectieve) band met degene die door het ongeval is gedood of gewond geraakt."

Bij de moeder stond vast dat aan alle hiervoor benoemde eisen was voldaan. Het oordeel van het hof dat een shockschadevergoeding kon worden toegekend bleef in stand.

Aanvulling door de Hoge Raad

In het [arrest](#) van 28 juni 2022 heeft de Hoge Raad een aanvulling gegeven op het Taxibus-arrest. De Hoge Raad is daartoe overgegaan omdat in de praktijk verschillende opvattingen naar voren zijn gekomen over de vraag in welke gevallen vergoeding van shockschade mogelijk is.

Gezichtspunten beoordeling van de onrechtmatigheid

Iemand die een ander door zijn onrechtmatige daad doodt of verwondt, kan ook onrechtmatig handelen ten opzichte van degene bij wie die confrontatie een hevige emotionele schok teweeg brengt. Of dat zo is, is afhankelijk van de omstandigheden waaronder die onrechtmatige daad en de confrontatie met die daad of de gevolgen daarvan plaatsvinden.

De Hoge Raad overweegt dat gezichtspunten die een rol spelen bij de beoordeling van de onrechtmatigheid jegens degene bij wie een hevige emotionele schok is teweeggebracht (het secundaire slachtoffer) onder meer zijn (r.o. 3.5):

- De aard, de toedracht en de gevolgen van de jegens het primaire slachtoffer gepleegde onrechtmatige daad, waaronder de intentie van de dader en de aard en ernst van het aan het primaire slachtoffer toegebrachte leed.
- De wijze waarop het secundaire slachtoffer wordt geconfronteerd met de jegens het primaire slachtoffer gepleegde onrechtmatige daad en de gevolgen daarvan. Daarbij kan onder meer worden betrokken of hij door fysieke aanwezigheid of anderszins onmiddellijk kennis kreeg van het onrechtmatige handelen jegens het primaire slachtoffer, of dat hij nadien met de gevolgen van dit handelen werd geconfronteerd. Bij een latere confrontatie kan een rol spelen in hoeverre zij onverhoeds was. Bij het aan dit gezichtspunt toe te kennen gewicht kan meewegen of het secundaire slachtoffer beroepsmatig of anderszins bedacht moest zijn op een dergelijke schokkende gebeurtenis.
- De aard en hechtheid van de relatie tussen het primaire slachtoffer en het secundaire slachtoffer, waarbij geldt dat bij het ontbreken van

een nauwe relatie niet snel onrechtmatigheid kan worden aangenomen.

De Hoge Raad vervolgt (r.o. 3.6):

"De feitenrechter moet aan de hand van onder meer deze gezichtspunten in hun onderlinge samenhang beschouwd van geval tot geval beoordelen of sprake is van onrechtmatigheid, waarbij niet op voorhand aan een van deze gezichtspunten doorslaggevende betekenis toekomt. Als een van deze gezichtspunten geen duidelijke indicatie voor het aannemen van onrechtmatigheid geeft, kan onrechtmatigheid desondanks worden aangenomen als de omstandigheden daarvoor, bezien vanuit de overige gezichtspunten, voldoende zwaarwegend zijn."

Uitleg vereiste geestelijk letsel

Zoals benoemd is een ander vereiste voor het recht op vergoeding van shockschade dat bij het secundaire slachtoffer sprake is van geestelijk letsel. Het geestelijk letsel moet door de confrontatie met de gevolgen van het onrechtmatige handelen zijn opgelopen.

Ook de vraag of sprake is van het vereiste 'geestelijk letsel' levert in de praktijk de nodige vragen op. Ten aanzien hiervan overweegt de Hoge Raad (r.o. 3.7):

"Voor de toewijzing van schadevergoeding ter zake van dat geestelijk letsel is vereist dat het bestaan van dat geestelijk letsel naar objectieve maatstaven is vastgesteld. In de rechtspraak over schokschade is in dat verband steeds overwogen dat dit in het algemeen slechts het geval zal zijn indien sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld. Daarmee is beoogd tot uitdrukking te brengen dat die emotionele schok moet hebben geleid tot geestelijk letsel dat gelet op aard, duur en/of gevolgen ernstig is, en in voldoende mate objectiveerbaar. Dit brengt mee dat als de rechter op grond van een rapportage van een ter zake bevoegde en bekwame deskundige – waarbij gedacht kan worden aan een ter zake bevoegde en bekwame psychiater, huisarts of psycholoog – tot het oordeel komt dat sprake is van geestelijk letsel in de hiervoor bedoelde zin, hij tot toewijzing van schadevergoeding kan overgaan, ook als in die rapportage geen diagnose van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld wordt gesteld. Als sprake is van geestelijk letsel als hier bedoeld, komt

zowel de materiële als de immateriële schade die daarvan het gevolg is voor vergoeding in aanmerking."

Samenloop met vergoeding affectieschade

De Hoge Raad overweegt daarnaast dat een vergoeding van shockschade en affectieschade naast elkaar kunnen bestaan. Er kan dus sprake zijn van samenloop van die aanspraken. In zo'n geval zal de rechter aan de hand van de omstandigheden van het geval naar billijkheid en schattenderwijs moeten afwegen in hoeverre bij het bepalen van de hoogte van de vergoeding van de immateriële schade die het gevolg is van het hiervoor bedoelde, door de hevige emotionele schok veroorzaakte geestelijk letsel, rekening wordt gehouden met die aanspraak op affectieschade.

Ten tijde van de Taxibus-zaak kende de wet nog geen mogelijkheid tot vergoeding van affectieschade. Dat is inmiddels anders. Op 1 januari 2019 is de Wet vergoeding affectieschade in werking getreden. Affectieschade is een vorm van immateriële schadevergoeding. De nabestaanden of naasten kunnen schadevergoeding krijgen voor hun leed (verdriet) als het slachtoffer is overleden of ernstig en blijvend letsel heeft opgelopen als gevolg van een gebeurtenis waarvoor een ander aansprakelijk is.

Alleen de partner van het slachtoffer, zijn kinderen en ouders, of zij die een vergelijkbare relatie hebben met het slachtoffer, komen in aanmerking voor een vergoeding van affectieschade. De hoogte van de vergoeding ligt tussen de EUR 12.500 en EUR 20.000.

Afrondend

In de zaak die aan het arrest van 28 juni 2022 ten grondslag ligt had het hof de shockschadevordering van de benadeelde partij toegewezen tot een bedrag van EUR 20.000. De Hoge Raad laat dat oordeel in stand.

Met dit arrest geeft de Hoge Raad een precisering van zijn eerdere rechtspraak op het gebied van shockschade. We zullen zien hoe de praktijk hier invulling aan gaat geven.

Hof Den Bosch 25 oktober 2022

ECLI:NL:GHSHE:2022:3691

toekenning van shockschade na identificatie in mortuarium

Bij tussenarrest van 17 mei 2022 is appellant 2 in de gelegenheid gesteld om aan te tonen dat bij haar psychisch letsel is ontstaan als gevolg van de confrontatie met het letsel van persoon A. Appellant 3 is in de gelegenheid gesteld om het causaal verband tussen zijn psychisch letsel, PTSS, en de confrontatie met het letsel van persoon A aan te tonen. Appellant 2 heeft een verklaring van haar huisarts overlegd waarin wordt verklaard dat zij langdurig en veelvuldig onder behandeling is in verband met stemmingsstoornissen en posttraumatische stressstoornis als gevolg van gebeurtenissen maart 2020 en identificatie van haar zoon. Het hof is van oordeel dat appellant 2 hiermee voldoende heeft bewezen dat bij haar psychisch letsel is ontstaan als gevolg van de confrontatie met het letsel van persoon A. Het is niet noodzakelijk dat een psychische stoornis door een psycholoog is vastgesteld zoals geïntimeerde onterecht stelt. Een verklaring van een huisarts kan ook voldoende zijn. Het hof wijst de vordering tot betaling van shockschade alsnog toe. Het hof veroordeelt geïntimeerde om aan appellant 2 een bedrag van € 15.000,- te betalen. Door appellant 3 is het causaal verband tussen zijn psychisch letsel, PTSS, en de confrontatie met het letsel van persoon A niet aangetoond. De vordering van appellant 3 tot betaling van shockschade wordt niet alsnog toegewezen.

Rechtbank Den Haag 30 november 2022,

ECLI:NL:RBDHA:2022:12827

Geen affectieschade broer zus, jonge minderjarigen die met hun ouders samenwonen

4.17.

Aan de orde is de vraag of [zus] en [broer] op grond van de in artikel 6:108 lid 4 onder g BW opgenomen uitzondering aanspraak kunnen maken op een forfaitair bedrag aan vergoeding van hun affectieschade. De ouders stellen dat dit het geval is en onderbouwen dit met het standpunt dat [zus] en [broer] langdurig met [dochter] hebben samengewoond en dat zij, gelet op de afhankelijkheid van [dochter], ook voor [dochter] hebben gezorgd. Juist het feit dat [dochter] meervoudig gehandicapt was zorgde ervoor dat er een, door de wetenschap onderschreven, zeer speciale en nauwe affectieve band tussen de kinderen bestond.

4.18.

De vraag is of [zus] en [broer] in een zodanige nauwe persoonlijke relatie tot [dochter] stonden, dat uit de eisen van redelijkheid en billijkheid voortvloeit dat zij voor de toepassing van artikel 6:108 lid 3 BW als naasten worden aangemerkt, zoals bedoeld in artikel 6:108 lid 4 onder g BW. **Naar het oordeel van de rechtbank is dat niet zo, alleen al omdat het gaat om jonge minderjarigen onderling, die samenwonen met hun ouders en door hen worden verzorgd. De uitzondering van artikel 6:108 lid 4 onder g BW is niet bedoeld om te toetsen of er een buitengewone, extra liefdevolle en zorgzame band bestond tussen kinderen, maar ziet op de vraag of er sprake was van een band die te vergelijken is met die tussen partners, levensgezellen of een ouder en een kind zoals die zijn**

opgesomd artikel 6:108 lid 4 BW. Dan gaat het om een zekere zorgrelatie en lotsverbondenheid waarvan geen sprake is bij jonge kinderen die samen opgroeien en liefdevol worden verzorgd door hun ouders. Daarmee is niet gezegd dat de band tussen [zus] , [broer] en [dochter] niet bijzonder was. Het is duidelijk dat er, mede vanwege de beperkingen en daarmee de afhankelijkheid van [dochter] , een bijzondere en hechte band bestond tussen [zus] en [broer] en hun zusje [dochter] en dat [zus] en [broer] beiden ook zorgzaam waren voor [dochter] . Dat blijkt uit de getoonde video, de brief van [zus] die tijdens de zitting is voorgelezen en wat de ouders daarover verder hebben verteld. Dat is echter niet wat dit artikellid op het oog heeft.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 06-12-2022

ECLI:NL:GHSHE:2022:4174

[ECLI:NL:GHSHE:2022:4174, Gerechtshof 's-Hertogenbosch, 20-000202-22 \(rechtspraak.nl\)](https://www.rechtspraak.nl/ECLI:NL:GHSHE:2022:4174)

Affectieschade is op grond van artikel 6:108 van het Burgerlijk Wetboek slechts toewijsbaar aan een beperkte kring van personen, waar de heer [benadeelde partij 3] als **broer van het overleden slachtoffer niet onder valt**. Op grond van de zogenoemde hardheidsclausule die in artikel 6:108 lid 4 sub g van het Burgerlijk Wetboek is opgenomen, kan in uitzonderlijke gevallen affectieschade worden toegekend aan een persoon die niet tot de in de wet genoemde kring van gerechtigden behoort. Broers zijn niet opgenomen in de opsomming in de wet van personen die aanspraak kunnen maken op vergoeding van affectieschade. **De wetgever heeft er dus uitdrukkelijk voor gekozen hen niet standaard een recht op affectieschade toe te kennen**. Dit sluit niet uit dat zij in bijzondere gevallen een beroep kunnen doen op voornoemde hardheidsclausule. In uitzonderlijke gevallen kan door broers of zussen toch een aanspraak op vergoeding van affectieschade worden toegekend, zoals de in de wetsgeschiedenis genoemde situatie waarin broers **hun leven lang samenwonen én voor elkaar zorgen** (Kamerstukken II 2014/15, 34257, nr. 3 (MvT), p. 15). In geval van een dergelijke nauwe persoonlijke relatie kan vergoeding van affectieschade gerechtvaardigd zijn. Daarbij is het aan de nabestaande om deze nauwe persoonlijke relatie aannemelijk te maken. De wetgever heeft in de memorie van toelichting naast een concreet voorbeeld ook handvatten geboden in de vorm van wegingsfactoren om te beoordelen of er sprake is van een nauwe persoonlijke betrekking. Voor het aannemen van een nauwe persoonlijke betrekking dient een hechte affectieve relatie te worden aangetoond. Niet de formele maar de feitelijke verhouding is daarbij beslissend, waarbij de omstandigheden van het geval bepalend zijn. Factoren van belang zijn onder meer de intensiteit, de aard en de duur van de relatie. Daarbij is relevant op welke wijze het overlijden van het slachtoffer een feitelijke ommezwaai in het leven van de nabestaande kan betekenen.

Het hof neemt als uitgangspunt dat bij de uitleg van de hardheidsclausule zoveel mogelijk aangesloten moet worden bij de bedoeling van de wetgever, zoals die blijkt uit de memorie van toelichting en wetsgeschiedenis. Uit het voorgaande leidt het hof af dat de wetgever heeft bedoeld dat broers **slechts in uitzonderlijke gevallen** aanspraak kunnen maken op vergoeding van affectieschade en dat het onvoldoende is als uitsluitend komt vast te staan dat zij bij elkaar woonden en een goede en hechte band hadden.

Het hof begrijpt uit de toelichting op de vordering dat beide broers een zeer hechte band hadden. Dit blijkt uit de overgelegde WhatsApp-contacten, waaruit de wederzijdse zorg blijkt, dat ze veel in elkaars gezelschap waren en samen vakanties doorbrachten. Er bestaat bij het hof geen twijfel over de (lots)verbondenheid van de broers, en dat het gemis van zijn broer voor [benadeelde partij 3] immens groot is. Zonder af te doen aan de hechte band die [benadeelde partij 3] met zijn broer had

is dit evenwel onvoldoende om in aanmerking te komen voor affectieschade via de hardheidsclausule.

Deze schadepost 'affectieve schade' is naar het oordeel van het hof, gelet op de restrictieve uitleg van de wetgever, onvoldoende onderbouwd. Het hof zal de benadeelde partij [benadeelde partij 3] niet-ontvankelijk verklaren in de vordering tot schadevergoeding en bepalen dat hij zijn vordering bij de burgerlijke rechter kan aanbrengen.

Rechtbank Gelderland 17-02-2023

ECLI:NL:RBGEL:2023:759

Stafzaak. 10 jaar gevangenisstraf en tbs met dwang voor doodsteken vriend. **Geen toekenning affectieschade in stafzaak van vriend van de moeder van het slachtoffer.**

Affectieschade

Ten aanzien van de affectieschade overweegt de rechtbank als volgt. Op grond van artikel 6:108, derde lid, van het BW kunnen nabestaanden affectieschade vorderen in het geval het overlijden van het slachtoffer het gevolg is van een gebeurtenis waarvoor een ander, in dit geval verdachte, aansprakelijk is.

Ook benadeelde [naam vriend moeder slachtoffer] heeft affectieschade gevorderd. Ter zitting heeft zijn advocaat de relatie van benadeelde met het slachtoffer desgevraagd geduid als vallend onder naaste in de zin van artikel 6:108, vierde lid, onder g, BW, de zogeheten hardheidsclausule. Deze hardheidsclausule biedt in zeer uitzonderlijke gevallen recht op vergoeding van affectieschade aan een persoon die niet tot de 'vaste kring' van gerechtigden behoort. **Belangrijke factoren zijn onder meer de aard, de hechtheid en de duur van de relatie met de overledenen.** Voorbeelden uit de jurisprudentie zijn onder andere een relatie van broers of zussen die langdurig samen hebben gewoond en voor elkaar zorgden of langdurige hechte LAT-relaties.

Uit de stukken en hetgeen ter zitting is besproken komt kort samengevat naar voren dat benadeelde de afgelopen 11 jaar een hechte relatie heeft gehad met de moeder van het slachtoffer, met wie hij niet samenwoonde. In die jaren heeft hij [naam slachtoffer] als zoon van zijn vriendin leren kennen. [naam slachtoffer] was ruim veertig jaar toen benadeelde hem leerde kennen. Samen met zijn vriendin heeft hij [naam slachtoffer] in die tijd bijgestaan en gesteund. Hij beschouwde [naam slachtoffer] als zijn stiefzoon. Zonder afbreuk te willen doen aan de relatie van benadeelde met [naam slachtoffer], is de rechtbank van oordeel dat op basis van de aanwezige informatie niet kan worden vastgesteld dat sprake is geweest van een zodanige nauwe en hechte relatie in de zin van artikel 6:108, vierde lid, onder g, BW. Dit vergt nadere bewijslevering. Omdat nader onderzoek hiernaar een onevenredige belasting van het strafgeding oplevert, zal de rechtbank benadeelde [naam vriend moeder slachtoffer] in zoverre niet-ontvankelijk verklaren in de vordering.

Rechtbank Noord-Holland 25-04-2023

ECLI:NL:RBNHO:2023:3793

Strafrecht. Veroordeling doodslag door het slachtoffer meermalen met een mes te steken. Beroep op de hardheidsclausule ex artikel 6:108 lid 4 sub g BW door de partner van het slachtoffer slaagt, nu tussen hen sprake was van een langdurige en hechte **lat-relatie**. Aan de partner van het slachtoffer wordt een bedrag van € 17.500 aan affectieschadevergoeding toegekend.

In categorie g van artikel 6:108 lid 4 BW is een hardheidsclausule opgenomen die onder uitzonderlijke omstandigheden een recht op vergoeding van affectieschade toekent aan een persoon die niet tot de vaste kring van gerechtigden behoort. Voor affectieschade komt ingevolge dit onderdeel in aanmerking een persoon die ten tijde van de gebeurtenis in een nauwe persoonlijke betrekking tot de overledene staat. Een voorbeeld van een nauwe persoonlijke betrekking kan zijn een relatie van broers of zussen die langdurig samenwonen en **voor elkaar zorgen, of een langdurige, hechte LAT-relatie**. Uit de door de benadeelde partij overgelegde stukken en de verklaring van [naam] , de begeleider van het slachtoffer, **blijkt dat de benadeelde partij een langdurige en hechte LAT-relatie had met het slachtoffer, zodat de vordering op deze grond wordt toegewezen**. De rechtbank stelt de geleden immateriële schade aan de hand van het Besluit vergoeding affectieschade vast op een bedrag van € 17.500,00. De rechtbank zal daarnaast de gevorderde wettelijke rente over dit bedrag toewijzen.

Rechtbank Gelderland 16-05-2023

ECLI:NL:RBGEL:2023:2823 strafzaak

Affectieschade moeder en vader toegewezen. **Affectieschade broer en zus afgewezen**.

Vader en moeder krijgen ieder € 17.500 toegewezen in de strafzaak. Hun niet thuiswonende zoon was overleden. Ter terechtzitting is naar voren gekomen dat [slachtoffer 1] al 2 jaar woonachtig was bij [locatie] Zorg, zodat niet meer gesproken kan worden van een thuiswonend kind. Dat [slachtoffer 1] in het weekend nog thuis kwam en ook doordeweeks zorgtaken voor zijn ouders uitvoerde, maakt dit voor de rechtbank niet anders.

De primaire vordering ter zake affectieschade die namens [broer 2 van slachtoffer] , [broer 3 van slachtoffer] en [zus van het slachtoffer] is ingediend als broer en/of zus van hun broer [slachtoffer 1] valt niet onder (één van) de categorieën uit de wet. Het uitgangspunt in de wet is namelijk dat broers en zussen geen aanspraak kunnen maken op vergoeding van affectieschade. Alleen in heel bijzondere gevallen, waarin sprake is van een hechte affectieve relatie, is ook ruimte voor vergoeding van affectieschade aan een broer of zus (de hierboven genoemde hardheidsclausule). In de toelichting op de wet waarin de mogelijkheid voor het toekennen van vergoeding van affectieschade is geregeld, wordt het voorbeeld genoemd van een broer en zus die langdurig met elkaar samenleven

en voor elkaar zorgen. De rechtbank onderkent dat [broer 2 van slachtoffer] , [broer 3 van slachtoffer] en [zus van het slachtoffer] een groot verlies hebben geleden en dat zij hun broer missen. De door hen gestelde omstandigheden, zoals dat hun broer elk weekend thuis was en ook doordeweeks zorgtaken voor hen verrichtte, zijn naar het oordeel van de rechtbank onvoldoende voor een beroep op de hardheidsclausule. Om die reden wijst de rechtbank de vorderingen af. Ook de subsidiair gevorderde immateriële schadevergoeding zal worden afgewezen vanwege ontbreken van een wettelijke grondslag.

Hoge Raad 31-10-2023

ECLI:NL:HR:2023:1495 Strafkamer Nummer 22/00842

Toewijzing shockschadevordering buurman.

Samenloop shockschade en affectieschade vraagt maatwerk van rechter.

In dit arrest gaat de Hoge Raad in op de samenloop tussen de aanspraak op schokschade en de aanspraak op affectieschade, hoe de rechter die vormen van schade dient te begroten en wanneer de behandeling van vorderingen van die aard een onevenredige belasting oplevert van het strafgeding.

Volgens de Hoge Raad moet de rechter bij samenloop van deze vormen van schade aan de hand van de omstandigheden van het geval naar billijkheid en schattenderwijs afwegen in hoeverre hij bij het bepalen van de hoogte van de vergoeding van schokschade rekening houdt met affectieschade.

De directe buurman van het slachtoffer heeft vanuit het keukenraam alles zien gebeuren. Hij heeft vervolgens de ambulance gebeld, heeft geholpen bij de reanimatie en was er getuige van dat het slachtoffer niet meer ademde. Hij heeft het gepleegde lichamelijk geweld en het dode slachtoffer dat een tijdje vlakbij hun huis heeft gelegen zeer indringend ervaren. Er wordt een bedrag van € 5.000 aan shockschadevergoeding toegekend. Weliswaar bestond er geen nauwe en affectieve relatie tussen de buurman en het primaire slachtoffer, maar het ging wel om een incident tussen buurtgenoten direct naast zijn woning. Hij was een vertrouwde buurtgenoot van de benadeelde partij en kenden zij elkaar al vanaf hun jeugd

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 27-02-2024

Strafzaak <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:GHARL:2024:1454>

Vergoeding shockschade aan ouders en broertje van door misdrijf overleden dochter en zus (14 jaar). Voldaan aan confrontatievereiste zoals geformuleerd in HR 28 juni 2022 (arrest Hoogeveen) en HR 20 september 2022 (arrest Buterwei). Geen precieze afbakening tussen affectieschade en shockschade maar begroot (HR 31 oktober 2023).

De affectieschade werd voor de ouders conform de daarvoor vastgestelde forfaitaire bedragen vastgesteld op € 20.000 per ouder en op € 17.500 voor het broertje. Alle drie kregen zij daarnaast € 20.000 per persoon toegewezen voor geestelijk letsel als gevolg van de confrontatie (de shockschade).

Rechtbank Gelderland 05-04-2024

Affectieschade 12 jarige broer toegewezen

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RBGEL:2024:1944>

Strafrecht

Opa (76), oma (75) en kleindochter (9) komen om bij ongeluk. Affectieschade 12 jarige broer toegewezen.

De rechtbank veroordeelt een 28-jarige man uit Lent tot een gevangenisstraf van 24 maanden, waarvan 8 voorwaardelijk. Daarbij krijgt de man een rijontzegging van 4 jaar. Hij veroorzaakte op de snelweg A325 in Elst een verkeersongeval waarbij 3 personen zijn overleden en 1 slachtoffer zwaargewond raakte. De rechtbank verwijt de man roekeloos rijgedrag. De man reed aanzienlijk te hard, terwijl hij veelvuldig bezig was met zijn telefoon. Het ongeval vond plaats in november 2021 op de snelweg A325 bij Elst. De man raakte in de 49 seconden voor het ongeluk in ieder geval 55 keer zijn telefoonscherm aan. Verder verstuurde hij in die tijd 3 WhatsApp-berichten. De man reed aanzienlijk te hard, 89 kilometer per uur, terwijl door matrixborden een maximumsnelheid van 70 kilometer per uur werd aangegeven. Tijdens het ontstaan van een file botste de man achter op de auto van de slachtoffers. Volgens de rechtbank is het ongeval hiermee de schuld van de man. Hij gedroeg zich roekeloos in het verkeer. Roekeloosheid is de zwaarste vorm van schuld. Hij schond opzettelijk de verkeersregels in ernstige mate. Daarbij is de man over zijn telefoongebruik niet open geweest. Door het ongeval overleden 3 personen (76 jaar, 75 jaar en 9 jaar oud) en raakte 1 slachtoffer (8 jaar) zwaargewond. De nabestaanden en het slachtoffer ondervinden hiervan levenslang de gevolgen.

Tot slot moet de man ook de gevraagde immateriële schadevergoeding (affectieschade) betalen. Het gaat hierbij de moeder, de vader en de broer van het 9-jarige slachtoffer.

Motivatie affectieschade broer:

Broers en zussen worden niet genoemd in artikel 6:108, vierde lid, BW. Daarom ziet de rechtbank zich voor de vraag gesteld of [naam 10], [naam 10], de oudere broer van [slachtoffer 3], een beroep op de hiervoor genoemde hardheidsclausule toekomt. Beoordeeld dient te worden of [naam 10] in een zodanig nauwe persoonlijke relatie tot [slachtoffer 3] staat dat uit de eisen van redelijkheid en billijkheid voortvloeit dat hij als naaste in de zin van artikel 6:108 derde lid BW wordt aangemerkt. Gelet op wat ter zitting is besproken stelt de rechtbank vast dat er sprake was van een bestendig gezinsleven en dat [naam 10] zijn hele leven in gezinsverband met [slachtoffer 3] en hun ouders onder één dak hebben geleefd. De broer en zus hadden onweersproken een zeer goede band en de jonge leeftijd van [naam 10] en [slachtoffer 3], destijds 12 en 9 jaar oud, doet ook verwachten dat de relatie tussen hen nog meerdere jaren op dezelfde wijze zou voortduren. **Mede gelet op voornoemde aard, duur en intensiteit van de relatie tussen [naam 10] en [slachtoffer 3] acht de rechtbank deze relatie zodanig persoonlijk en nauw, dat uit de eisen van redelijkheid en billijkheid voortvloeit dat hij als naaste kan worden aangemerkt** in de zin van artikel 6:108, derde lid, BW en aldus recht heeft op vergoeding van affectieschade. Het gevorderde bedrag van € 17.500,- is conform het forfaitaire bedrag in het Besluit, zodat dit zal worden toegewezen.

